

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13216

IN DEM BLOEN KESTELE

Ber Orshanski

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

בעלזכע-פארלאג פון וויסרוסלאנד
 1928 - בינסק

ב. אַרשאַנסקי

אין דעם
בלאָען קעסטעלע

מעלוכע-פאַרלאַג פֿון ווייסרוסלאַנד

מינסק — 1927

באשט. 439.

גלאווליסבעל 25736.

מינסק, 1-טע מעלכע-דרוקעריי. — טיראזש 3000.

ס ט א י !

געדענק איך אַמאָל אַ האַרבסט־טיקע נאַכט אין אַ טיפֿן געדריכטן
וואָלד...

איך און אַדאָלף זיצן מיַר אַף אַ פֿור, און צוואַמען מיט
אונדז—עטלעכע ספעקוליאַנטן, וואָס האַנדלען מיט סאַכאָרין, מיט
דאָלאָרן און נאָך אזעלכע מינים סכּוירעס.

פֿאַרן מיַר אַזוי... אייגנטלעך פֿאַרן מיַר ווייניק. מיַר גייען
מער, וויַ מיַר פֿאַרן. ווייל קיין וועג איז ניטאָ, עפעס קוים דורכ-
געטראַטענע קליינע וואָלד-וועגעלעך, קרומע, פֿאַרבלאַטיקטע. שוין
עטלעכע שאַ, וויַ עס שיט אַ גרויסער שניי, און די בלאַטע איז גע-
וואָרן געדריכט, קוים וואָס דער וואָגן שלעפט זיך. און אַזוי וויַ
דער וואָגן איז געפאַקט מיט מענטשן, איז שוין אונדז ליבער צו
גיין באַ דער זייט פֿון וועג, איידער צו פֿאַרן מיטן פֿור.

אַגעוו, אַז מיַר גייען באַ דער זייט פֿון וועג, איז מעגלעך
דורכצורייַדן זיך, קיינער וועט אונדז ניט הערן, און מיַר קאָנען
ריידן, וואָס מיַר דאַרפֿן.

און דורכשמועסן זיך איז דאָ וועגן וואָס.
מיַר ביידע פֿאַרן פֿון ליטע קיין רוסלאַנד. ביידע פֿאַרן מיַר
אַפֿן פֿערטן קאָנגרעס פֿון קאָמינטערן. דאָס איז געווען אין 1922
יאָר. ער איז צונויפֿגעפֿאלן מיטן פֿינאַטן יאַרטאָג פֿון דער אָק-
טיאַבר-רעוואָלוציע.

שוין צוויי וואָכן, אַז איך גרייט זיך צו דער רייזע, און די
גאַנצע צוויי וואָכן בין איך אומרויַק איבער איין געדאַנק—צו
וועלן מיַר ניט אַרייַנפֿאלן אין די הענט פֿון פֿאַליציי...

און מוירע געהאט האָב איך מער פֿאַרן כאַווער אַדאָלף איי-
דער פֿאַר זיך. איך האָב געהאַט נישט קיין שלעכטן פֿאַס. אין
ערגסטן פֿאַל באַשטראַפֿט מען מיך און גאָר, אָבער דער כ' אַדאָלף
איז נאָר וואָס אַנטלאָפֿן פֿון טפֿיסע, און אויב מע וואָלט אים געכאַפֿט,
וואָלט שוין געווען שלעכט.

האָבן אונדזערע כאַוויירים אַלע מיטלען אָנגענומען, מיך זאָלן
ווי מעגלעך זיכער אַרבעטן די ליטווישע גרענעץ.

ווער איז דער כאַווער אַדאָלף?

איר האָט מיסטאַמע נישט לאַנג געלייענט אין די צייטונגען, אַז
די ליטווישע פֿאַשיסטישע רעגירונג האָט דערשאַסן פֿיר ליטווישע
קאָמוניסטן. צווישן זיי איז אויך געווען אַ יונגער כאַווער, אַ מיט-
גליד פֿון צעקא פֿון דער ליטווישער פֿאַרטיי, דער כאַווער קאַרל פֿאַ-
זשעלאַ. אַט דערדאָזיקער כאַווער קאַרל האָט געהאַט אַ צונעמעניש
אַדאָלף. מיך ביידע זיינען דאָס געפֿאַרן אַפֿן פֿערטן קאָנגרעס פֿון
קאָמינטערן, געשיקט פֿון די ליטווישע כאַוויירים.

די ליטווישע גרענעץ זיינען מיך אַרבערגעאַנגען, און מיך
גייען שוין אַרבעטן דער פּוילישער טעריטאָריע. מיך זוכן ווי עס
איז אַ וועג צו אַ קליין שטעטעלע, אַ באַנסטאַנציע, פֿינוואַנען מיך
רעכענען זיך דערקלייבן קיין ווילנע און פֿון דאָרט צו דער רוי-
שישער גרענעץ.

פֿאַרשטייט איר שוין, אַז מיך האָבן געהאַט וועגן וואָס צו
ריידן. די ערשטע זאַך האָבן מיך געדאַרפֿט אַפֿריידן, ווי זאָלן מיך
זיך האַלטן אין פֿאַל, אויב מע אַרעסטירט אונדז. און מיך האָבן
טאַקע אָפּגערעט.

— איך בין אַ רעזשיסער. אַמאָל, נאָך אין 1919 יאָר האָבן די
באַלשעוויקעס נאַציאָנאַליזירט מיין טעאַטער, וואָס איך האָב גע-
האַט אין מאַסקווע. דאָן בין איך אַנטלאָפֿן קיין אויסלאַנד. איך
בין געווען אין בערלין. די ערשטע יאָרן איז געווען נישט שלעכט,
שפעטער, אַז די דייטשישע וואָלוטע האָט אָנגעהויבן פֿאַלן, איז
דאָרט געוואָרן אומעגלעך צו לעבן. אין רוסלאַנד איז דערווייל גע-

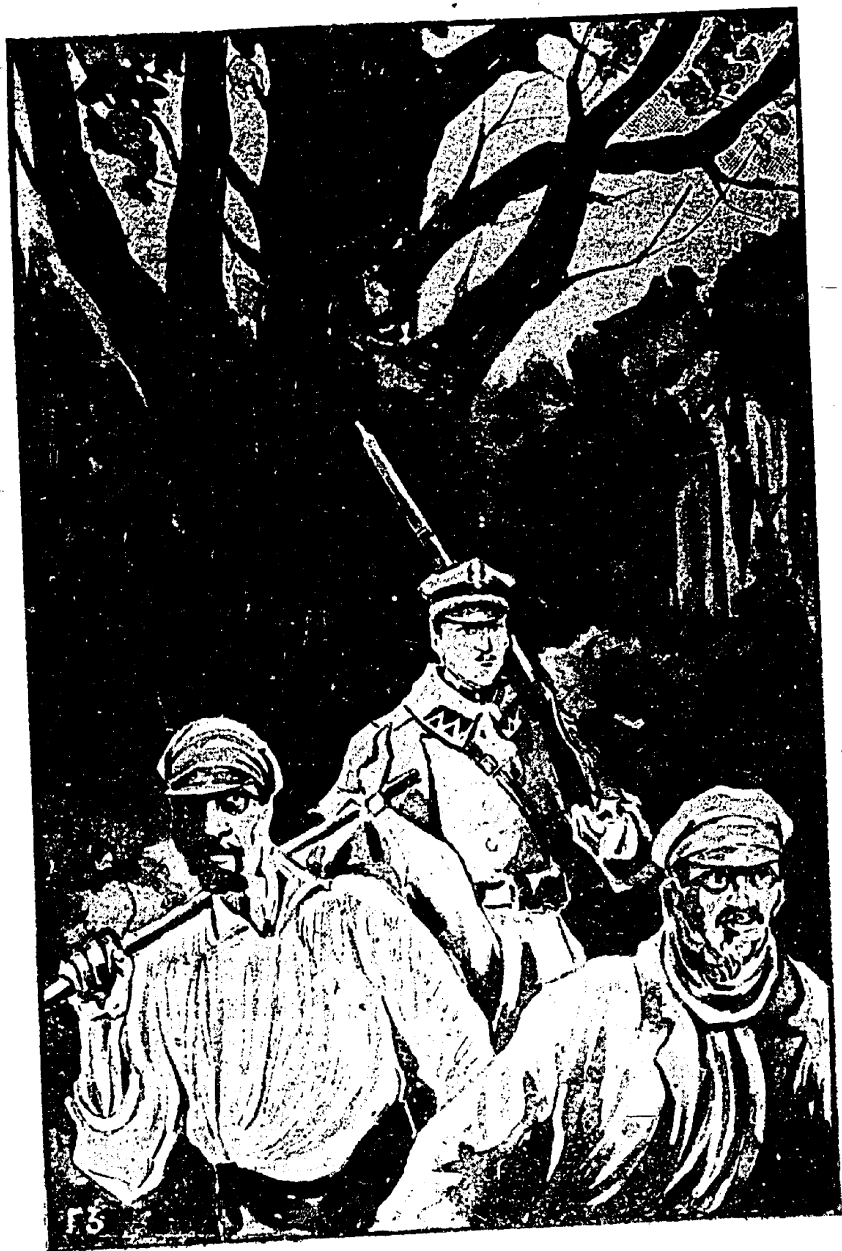
וואָרן „נעם“, מע קאָן עפֿענען טעאַטערן. פֿאַר אַיך פֿון בערלין
אַהיים קיין וויטעבסק.

— און אַיך—זאָגט דער כ' אַדאַלף— בין אַ סטודענט פֿון גע-
וועזענעם יודישע וואַרשע אוניווערסיטעט, וואָס האָט זיך אַריבערגע-
קליבן קיין וואַרשע. הייסן הייס אַיך לעסקאַוו. באַ מיין פֿאַ-
טער האָט מען קאָנפֿיסקירט די מיל און דעם נישטגרויסן מאַיאָנ-
טיק. בין אַיך אַוועקגעפֿאַרן קיין אויסלאַנד. אַיך האָב זיך אין קע-
ניגסבערג געלערנט. איצט קערט מען אום דעם טאַטן די מיל, עס
איז אַין רוסלאַנד רויקער, עס ציט אַהיים...
אַזוי האָבן מיר אָפּגערעט.

אונדזערע ביינעס געדאַנקען זיינען געווען דאָרט. אין פֿרייען
רוסלאַנד, וווּ מיר קענען זיך פֿילן פֿריי, וווּ מיר דאַרפֿן זיך נישט
גאַנווענען דורך פֿאַרשיידענע בלאָטיקע און קאַלטע נעכט...

ביידע האָבן מיר זיך אַריבערגעטראָגן מיט אונדזערע געדאַנ-
קען אין לענינגראַד, וווּ עס האָט, לויט די יעדעס, וואָס מיר
האַבן געהאַט, געדאַרפֿט פֿאַרקומען די ערשטע פֿייערלעכע דער-
עפֿענונג פֿון פֿערטן קאַנגרעס. מיר געדענקט זיך אויסגעצייכנט
אַט דיראַזיקע עטלעכע שאַ. אַיך האָב בוילעט געווען לענינגראַד
מיט אירע נאָך אַלץ אַריסטאָקראַטישע פֿאַרבליבענע גאַסן; אַיך
האַב געווען דעם לענינגראַדער פֿראַלעטאַריאַט, די קאלאסאַלע דע-
מאָנסטראַציע, וואָס ער אָרדנט איין די געקומענע געסט, די פֿאַר-
שטייער פֿון אַלוועלטלעכן פֿראַלעטאַריאַט.

עס האָט געשאַטן אַ גרויסער געדיכטער שניי, וואָס איז, איי-
גנטלעך, געווען מער רעגן איידער שניי. אַיך בין אינגאַנצן
געווען אַ דורכגענעצטער, אַיך האָב גענומען פֿיבערן. אבער דאָס
אַלץ איז ערגעץ געווען ווייט-ווייט פֿון מיר. אַיך בין געווען אין
לעגענדאַרן לאַנד, אַין רוסלאַנד, אַיך האָב געווען דאָס נייע רוס-
לאַנד, וואָס האָט זיך שוין אַפֿיסעלע אָפּגעבויעט, אַפֿיסעלע אָפּגע-
וואשן זיך, אַפֿיסעלע אָפּגעגעסן... ווייל אַיך בין אַוועקגעפֿאַרן
פֿון רוסלאַנד אין 1921-טן יאָר, ווען עס איז געווען אַלץ צו-
שטערט, צובראַכן, שמוציק און זייער הונגעריק.

ערסט מוטאמאקל... אטאזי

מײן כאווער, אדאָלף, איז נאָך מער געווען פֿאַרטאָן אין דעם
געדאַנק וועגן רוסלאַנד. ער האָט רוסלאַנד קײנמאָל נישט געזען,
ער איז אין רוסלאַנד קײנמאָל נישט געווען. פֿאַר אים איז דאָס
טאַקע געווען אַן עמעסע לעגענדע...

זײנען מיר בײדע אַזוי געווען פֿאַרטאָן אין זיך, פֿאַרנומען
מיט אונדזערע געדאַנקען, מיט אונדזערע פֿאַנטאזיעס.

ערשט מיטאַמאָל — — —

— סטאָי! . . . . .
. . . . .

א „וועלאַסיפּעד“...

מען האָט אונדז מיט אַ צענדליק שיקורִים אַרײנגעוואָרפֿן אין
אַ גרויסן הויכן צײַמער, ענלעך אָף אַ שטאַל: ד? פֿענצטער מיט
גראַטעס, מיט אויסגעזעצטע שוײבן, ד? ווענט נאַטע, דער דײל אַ
ברודנער...

אַפֿן דײל, אין ברוד, האָט זיך געוואלגערט עפעס אַ כראַפּענ-
דיקער שיקער און אַרום אים האָבן זיך געאײסעקט מיט אַ קײכע-
ניש פֿאַר געלעכטער ד? איבעריקע אַרעסטירטע. אײנער, אַפּאָנים,
אַ ספּעץ אָף ד? זאַכן, האָט אים געמאַכט אַ „וועלאַסיפּעד“... אין
זע אָבער, קינדער, אַז איר פֿאַרשטייט גאָר נישט, וואָס הייסט אַ
„וועלאַסיפּעד“? אַפּאָנים, אַז איר זײט אין קײן צאַר־שער טפֿי-
סע קײנמאָל נישט געזעסן, מוז איך אײך דערצײלן: אַ „וועלאַסי-
פּעד“ הייסט, אַז מע נעמט אַ פּאַר שטיקלעך לאַנגע פּאַפּיר און
מע שטעקט אַרײן צווישן ד? פֿינגער פֿון ד? פֿיס אַזאַ אַרעס-
טירטן, וואָס איז אָדער שיקער, אָדער ער שלאָפֿט זײער שטאַרק.
דײַזיקע פּאַפּירלעך צײַנדט מען אונטער, און אַז דער פֿײער דער-
גײט בײן לײב, הויבט דער קאַרבן אָן צו דרײען פֿלינק מיטן
פּוס, ווי אַ ראָד פֿון אַ וועלאַסיפּעד.

איז אָט, שטייען אַלע איבעריקע אַרעסטירטע אַרום דעם שײ-
קער, וואָס לײגט אײנמיטן צײַמער, און מע מאכט אים אַ „וועלאַסי-
פּעד“.

פֿעד, זיי לאַכן און קוועלן אָן, ווען דער שיקער, וואָס קאָן זײַך—
פֿאַר קיין פֿאל ניט אופֿכאַפֿן פֿון שלאָף, דרייט מיט דער פֿוט און
ברומט, ווי אַ ווילדע כאַיע.

פֿאַר אונדז בידן אַז אַזאַ שפּיל ניט געווען קיין נייס, ווייל
מיר זיינען ביידע געזעסן אין טפֿיסע נאָך אַן די צאַרישע צייטן,
אַבער פֿונדעסטוועגן האָט דאָס אַף אונדז געמאַכט אַ שוידערלעכן
איינדרוק.

ערשט נעכטן באַנאַכט זיינען מיר געווען אַפֿן זיבעטן הימל.
מיר זיינען מיט אונדזערע געדאַנקען געווען אין מאַסקווע, מיר
האַבן שוין געעטעמט מיט דער לופֿט פֿון פּראָלעטאַרישן פֿאַטער—
לאַנד, מיר זיינען שוין געווען אַף די זיצונגען פֿון קאָמינטערן...
און אינמיטן דערינען זיינען מיר אָפּגעשליידערט געוואָרן ערגעץ
אַף אַ דעק פֿון אַ שוידערלעכער ווירקלעכקייט, וואָס דערמאַנט אַף
עפעס אוראַלטע ווילדקייטן...

און, אַפֿאַנים, אז אונדז וועט אויסקומען אַנשטאַט יאַנטעוודי—
קע דעמאָנסטראַציעס, אַנשטאַט מאַסקווע, אַנשטאַט קרעמל, אַנ—
שטאַט קאָמינטערן זיין אין די הענט פֿון דער פּוילישער זשאַנדאַר—
מעריע, מיט איר בלוטיקער אינקוויזיציע...

מיר האָבן זיך פֿאַרשטעקט אין אַ ווינקעלע, אַפֿן האַרצן איז
געווען פֿינצטער... אונדז איז שווער געווען צו קוקן איינע אַף די
אַנדערע... יעדער פֿון אונדז האָט שטילערהייט אוועקגעלייגט אין
ווינקעלע זיין פעקל און האָט זיך אוועקגעלייגט אָן דער זייט,
שטיל, איינגעהייקערט אין זיך. יעדער פֿון אונדז האָט געטראַכט
וועגן איין און דערוועלבער זאָך:

— פֿינף יאָר אַקטיאָר-רעוואָלוציע — און אין טפֿיסע... בא
די פֿאַרלויבטע פּוילישע הינט...

און עס הויבט זיך אָף אַ שטורם אין האַרצן, עס קריצן ביין
און אומבאַהאַלפֿן די ציין.

מיין כאַווער האָט זיך מיטאַמאַל אויסגעצויגן, האָט גרויליק
אַרבערגעוואָרפֿן איין פֿוט איבער דער אַנדערער, האָט פֿאַרוואָרפֿן
די הענט אהינטערן קאַפּ און האָט ביין ארויסגערעט:

— פֿאַרשאלטן זאָלסטו ווערן, דו פֿינצטערע פּוילן! פֿינף יאָר
אַקטיאָבר-רעוואָלוציע גאָר אין טפֿיסע.

זיינע גראָ-בלאָע אויגן, וואָס האָבן שטענדיק אזוי מילד און
כאוועריש-הארציק געקוקט אָף אַלץ און אַלעמען, האָבן געפֿינקלט
מיט ראָצכישער בייזקייט און געקוקט גלאט אזוי, נאָר דערפֿאַר,
ווייל ד? אויגן זיינען געווען אָפֿן... געזען האָט ער דאָרט גאָר-
נישט, ווייל זיין גאַנצער געדאַנק איז נישט געווען דאָ...
און דאָרט — לאַכט מען ווילד און מע האָט האַנאָע פֿון יע-
נעמס לידן, דאָרט זידלען זיך שיקערע מיט שמוציקע קלעפֿיקע
ווערטער, דאָרט איז ד? צויושעטע ווילדקייט.

— פֿינף יאָר לעבן, ווען זיי וואָלטן באַ אים צוגענומען, צען
יאָר (כאַפט זיי דער טייוול), אָבער...
און פֿלינק אַ קריץ מיט ד? ציין.

— איך וועל זיך אַמאָל מיט זיי אַפֿרעכענען!...

א שווערע נאַכט. אַ פֿינצטערע נאַכט. דורך ד? פֿאַרבלאָטיקטע
שטיקלעך שייבעלעך קריכט אַמאָל דורך אַ שיטערער גרינבלאַסער
שיין פֿון דער לעוואָנע, נאָר די גרויסע שטיקער שמאַטע-וואָלקנס
פֿאַרשטעלן אים באלד און אין גרויסן שוידערלעכן צימער היליעט
אריין דער האַרבסט-ווינט, אַ נאַסער, אַ קאַלטער און אַ פֿרעם-
דער...

און אָפֿן האַרצן איז אויך אזוי קאַלט און אזוי פֿרעמד...

און פֿאַרטאַג—אַ הילכיקער סקריטענדיקער קאַל פֿון אַ מענטע (*
רופֿט אויס איינציקווייז פֿאַמיליעס...

— לעסקאָוו!

— זעליקסאָן!

דאָס זיינען אונדזערע פֿאַמיליעס. אַזעלכע פֿאַמיליעס האָבן מיך
אויסגעטראַכט פֿאַר זיך.

(* מענטע איז אַמאָן טפֿיסע-לאָשן אַ סאָליציטאָן.

מיר הויבן זיך ניט גערן אוף פֿון אונדזערע געלעגערס. וויהינן
 מע זאל אונדז ניט פֿירן, וועט דאָרט זיין ניט בעסער. מיר ווייסן
 עס דאָרפֿן זיך אָנהויבן ד? אויספֿאַרשונגען... ווען וועלן זיי זיך
 שוין ענדיקן? איז שוין פֿיל בעסער אין טפֿיסע זיצן איידער צו
 וואַלגערן זיך איבער אועלכע ארעסטהייזער, איידער אָנצוקוקן ד?
 פּאָליצעזש-עקלהאפֿטע פענימער פֿון דער פּוילישער זשאַנדאַרמע-
 ריע...

דאָס יינגעלע מיטן פֿאַרשמירט פענימל.

אַ נאַסער און האַרבסטיקער פֿרימאַרגן. מיר זיינען אין טווען-
 ציאָן. אַ שטעטל ניט קיין גרויסע, מיט פֿיל בוימער אין די גאַסן.
 אַ נאַסער ווינט אין די שיטער געוואָרענע בוימער יאָקלען
 זיך און וואַרפֿן זיך, רוישן און ליארעמען, ווי זיי וואַלגערן געווען
 קאָרט צו שטיין אזוי נאַקעט אָף די האַרבסטיקע ווינטן.
 דאָס שטעטל האָט זיך נאָר וואָס אַרפֿעכאַפט פֿון שלאָף. עס
 הויבן זיך אָן צו עפֿענען די קראָמען, עס צועפֿענען זיך ד? לאַדנס
 און אין די פֿאַרוויינטע פענצטער ווייזן זיך פֿאַרשלאָפֿענע פעני-
 מער.

אונדז—א גרויסע גרופּע אַרעסטירטע—פֿירט מען צום סטא-
 ראָסטע, אַ טשינאַוויק, וואָס באַ אים אין ד? הענט ליגט ד? גאַנ-
 צע מאַכט. פֿירט מען אונדז צו אים, און פֿון אלע קראָמען און
 טויערן לויפֿן ארויס פֿאַרשמאַיעטע בירגער און מע קוקט אפֿן
 בייזווונדער.

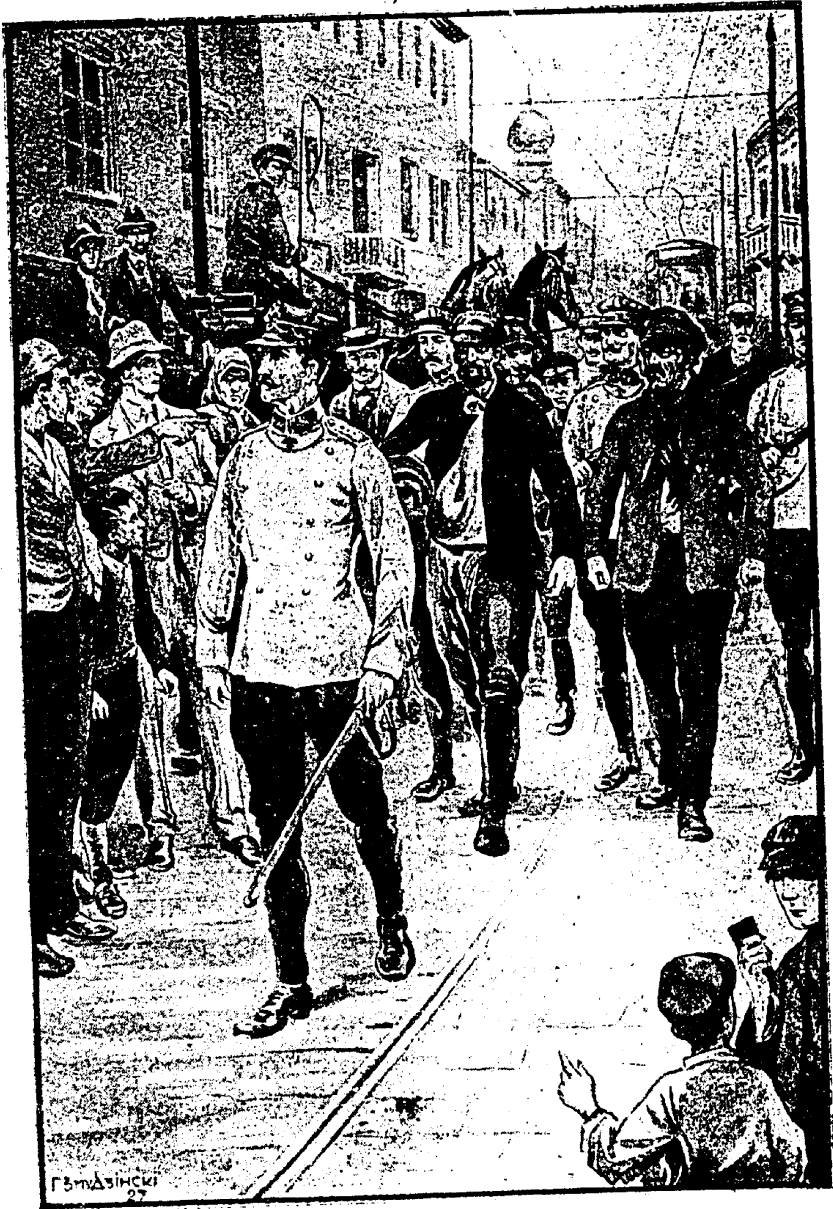
— אַ ראַכמאַנעס נעבעך...

— אַלע טאָג פֿירט מען צו צענדליקער. ווער ווייס ווי מע

טוט זיי אַהיין?

— זע, עפעס דאָרטן ניטהיגע נעז... דו זעסט אָט יענע צוויי.

אַריבערגייענדיק אַגאַס און פֿאַרקערנדיק אָף אַ אווייטער, האב
 איך צווישן אוילעס דערזען צוויי יינגלעך—איינער א יאָר פֿרֿאַצן
 און דער צווייטער עטוואָס יינגער. דער פֿרֿאַצניאַרקער איז געווען

אונדז, א גרופע ארעסטירטע, פירט מען צום סטאראַסטע...

אַ פֿעסטגעבויטער, מיט פֿאַרקאַשערטע אַרבל, ווי בא א שמיד,
מיט א שמיד'ישן אויסגעשמירטן פענימל.

און דורך דער פֿאַרשמירטקייט האָבן אָף אונדז געקוקט צוויי
בלישטשענדיקע אויגלעך, נייגעריקע, ברענענדיקע און נאָענטע.
דאָסדאָזיקע יינגל האָט אַ שלעפּ געטאָן דעם צווייטן פֿאַרן אַרבל:
— דו זעסט אָן יענע, מיט די ברילן?...

— ביידע מוזן זיין...

און דער יונגער שמידל טוט א שלעפּ דעם צווייטן און זאָגט
אים געהיים אַפֿן אויער:

— קום.

שלעפּן זיך נודנע שאָען און באליידיקנדיקע אויספֿרעגענישן.
עס זיין די בלוטן, עס קריצן די ציינער, עס ווילט זיך א שפיי
טאָן אין פּאנים אָט דעם פּוילישן אויספֿאַרשער, וועלכער קריכט
אריין צו דיר אין-דער נעשאַמע, וויל וואס עס איז דערגיין בא
דיר ... און אז דער אויספֿאַרשער שטייט צו און ווערט איינגע-
געסן, ווי א זלידנע פֿליג, ווער איך ביזו און זאָג אים שטיל און
קאלט...

— אנטשולדיקט, צוליב וואס זאלט איר זיך אזויפֿיל מא-
טערן און וועלן דערגיין, אין וועלכן יאר איך בין אנטלאפֿן פֿון
רוסלאנד און דורך וועלכע וועגן איך בין געקומען קיין בערלין.
איך בין א רוסישער בירגער. שיקט מיך אפּ אין רעשוס פון
רוסישן געזאנדטן. ער וועט שוין פֿאַנאנדערקלייבן. בין איך
א פֿאַרברעכער, וועט ער מיך מיסטאמע שיסן, אדער הענגען.
דער אויספֿאַרשער האָט אופגעשטעלט אף מיר א שמייכלעך-
דיק-יעזיטישן בליק, האָט אף איין מינוט אפגעלייגט אלע פּא-
פירן און האט לאנג און שפּירנדיק געקוקט אף מיר.

— אייגנטלעך ווייסן מיר גארניט, וואס פֿאַר א בירגער איר
זיינט. מיר האבן בא אייך קיינע שום דאקומענטן ניט געפֿונען.
איר זאגט, אז איר זיינט א רוסישער בירגער, ווער קען דאס
פֿעסטשטעלן?

— דאס וועט פֿעסטשטעלן אונדזער מיסיע... זי וועט אנפֿרעגן
אין מיין שטעטל, זי וועט ארויספֿאדערן מייע דאקומענטן ...
דער אויספֿארשער האט לאנג געגראבן זיך אין די פאפירן,
האט זייער קאלט, אף צולאכעס-קאלט גענומען צונויפֿלייגן די
פאפירן אין פאפקע ...

— איז ווילט איר, הייסט עס, נאָר וואס גיכער, מיר זאלן
איך אפשיקן אהיים ... צו איך אהיים אין סאוועטישן רוסלאנד ?
— יא, דאס וויל איך.

— וועט איר אביסעלע מוזן ווארטן, האט ער מיט א יעזויטשן
שמיכעלע ארויסגעזאגט. איר מוזט זיך, די ערשטע זאך, אביסעלע
בארויקן. איר וועט בא אונדז אפזיצן א כאדאשים 5—6 אין טפֿי-
סע, וועט איר זיך אביסעלע אפקילן, דאן וועט מען מיט איך
קענען ריידן ...

ער האט קאלט צונויפֿגענומען זיין פאפקע מיט פאפירן און
איז אַוועק צום טיר. ער האט זי שטיל געפֿנט און האט זיך
א קער געטאן צו מיר.

— צו אייער יאגטעוו וועט איר אין אייער מאסקווער
קרעמל אלציינס גיט זיין בארויקט זיך.
און שטיל פֿארמאכט הינטער זיך די טיר . . . . .

איך האָב אָנגעשפּאַרט מיין צוהיַצטן שטערן אָן סלופֿ פֿון
גאַניק און האָב זיך געוואָלט כאַטש אָף איין וויילע אָפּטרייסלען
פֿון דעם עקלדיקן געפֿיל, וואָס איך האָב נאָר וואָס איבערגעלעבט
אין קאַנצעלאַריע פֿון דעם אויספֿארשער, איך האָב כאַטש אָף
איין מינוט געוואָלט פּאַטער ווערן פֿון דער שפּיאַנישער אַטמאָס-
פֿער.

איך האָב אַלע מייע געדאַנקען צונויפֿגעקליבן און האָב זיך
געפרווט אַריבערטראָגן אַהין, אין דעם גליקלעכסטן לאַנד אָף
דער וועלט, וווּ עס זיינען נישטאָ קיין שפּיאַנען, קיין פּאַליצייסקע,
וווּ עס איז די עמעכע פֿרייהייט פֿאַר דעם אַרבעטער-קלאַס, פֿאַר
יעדן-ערלעכן האַרעפּאַשנעם מענטשן.

עט איז ערגעץ פֿון אַ בלאַטיקן שטיק וואָלקן אַרויסגעקראָכן
די זון און אַפֿילע דער ברוידיקער האַרבסט-טאָג איז געוואָרן
אביסל לעבעדיקער, פֿריילעכער. איך האָב צושפּיליעט מיין פֿוטער,
דער קאַלטער ווינטל האָט מיך אָפּגעפֿרישט, און איך האָב זיך
אביסל גענומען באַרויקן.

מיטאַמאָל, אין סערל, וואָס אַנטקעגן דעם אויספֿאַרשער, אָף
אַ בענקעלע שפּילט זיך מיט אַן עפל דאָס יינגעלע מיט דעם
שמדיש-פֿאַרשמירט פענימל. ער וואַרפֿט אַן עפל אינדערהויך און
כאַפט אים אונטער; ער וואַרפֿט זיינע שאַרפֿע בליקן אָף מיר, ווי
אים וואָלט זיך זייער וועלן, איך זאָל אים באַמערקן.

איך טו שטאַרק אַ הוסט, ער זאָל דערהערן. ער האָט זיך
אַ קער געטאָן אינגאַנצן צו מיר, איך האָב אָנגעשטעלט מיינע
אויגן אָף אים און האָב אַ שמייכל געטאָן.

ער האָט אויך אַ שמייכל געטאָן. ער איז אפֿגעשפּרונגען פֿון
אַרט, האָט זיין עפל אַ וואַרף געטאָן אינדערהויך, ווי אַ פּילקע
און האָט אויסגעשריען אַפֿן קאַל, גאָר ניט קוקנדיק אין מיין זייט-
אַפֿילע.

— איר וועט אַריינגיין אין דער אַנטקעגנדיקער קראָם עפעס
קויפֿן.

אין דעם בלאַען קעסטעלע.

געדענקט זיך מיר אַדהאַיעם דאָס פֿאַרשמירטע פֿריילעכע פענימל
מיט צוויי רייען ווייסע ציין, וואָס האָבן אַזוי גוטמוטיק געשמייכט
צו מיר, ווען איך האָב שטילערהייט אַ שאַקל געטאָן מיטן
קאַפּ:

— פֿאַרשטאַנען.

ער איז אַנטלאָפֿן, דאָס יונגע יינגעלע, און איך האָב אַ צייט
לאַנג געקוקט אָף זיין שטייפֿן קערפּערל, וואָס האָט זיך פֿריילעך
באַוועגט אין דעם כּמאַרנעם ביזן האַרבסט-טאָג, אין דעם פֿינצ-
טערן בלוטיקן לאַנד.

דער כאווער אדאָלף איז געווען אַפֿן פֿאַרהער. אים האָט מען אויך, אזוי ווי מיר, געהאַלטן לאַנג. מע האָט באַ אים געוואָלט דערגיין, וואָס פֿאַר אַ שאַיכעס ער האָט צו מיר און צו קען ער מיר. מיר האָבן ביידע אָפּגערעט, און מיר קענען נישט איינע די אַנדערע, און אונדזער באַקאַנטשאַפֿט איז געשלאָסן געוואָרן נאָר אַף דער פֿויר...

ענדלעך האָט זיך פֿאַרענדיקט די אויספֿאַרשונג און מיר גייען שוין אין טפֿיסע.

אַפֿן וועג בעט איך דעם פֿאַליצימאַן.

— איך וואָלט וועלן קויפֿן פֿאַפּיראַסן, עפֿשער איז מעגלעך דאָ אַנטקעגן אַריינלויפֿן אַף איין מינוט אין קראָם?...

— יאָ איר קענט אַריינגיין, אָבער שניעלער.
— גוט.

איך שפּרינג אַריין מיט צופֿר:דנקייט אין דער אַנטקעגנדיקער קראָם.

— פֿאַפּיראַסן האָט איר?

— יאָ, וועלכע דאַרפט איר?

און איידער איך האָב נאָך צייט אַרויסצורידן אַ פֿאַר ווער-טער, האָב איך שוין אין קעשענע צוויי קעסטעלעך פֿאַפּיראַסן און דאָס פֿאַרשמירטע פענימל זאָגט מיר פֿלינק אַפֿן אויער:
— אין דעם בלאַען קעסטעלע.

— ציען זיך ווירער שאַען פֿון אויספֿרעגענישן און אַרומטאַפע-נישן אין קאַנצעלאַריע פֿון דער טפֿיסע. מיין האַרץ איז אומרויק, און בין אינגאַנצן גוואַלדיק נייגעריק צו וויןסן, וואָס טוט זיך עס —

— אין דעם בלאַען קעסטעלע?

אין טפֿיסע האָט מען אונדז פֿאַרהאַלטן. אין קאַנצעלאַריע האָט געאַרבעט אַ ווייטגוואַרדעישער אָפּיצער, וואָס האָט געדוילט אין בולאַק-באַלאַכאַוויטשעס אַרמיי. ער איז געזעסן אין טפֿיסע. ער האָט באַגאַנוועט עפעס אַ קאַאַפּעראַטיוו. און אזוי ווי ער

קען שרייבן, נוצט אים אויס דער נאטשאַלניק פֿון טפֿיסע באַטאָג
אין קאַנצעלאַריע.

איז אָט דערדאָזיקער פֿאַרשוין האָט דאָס אונדז פֿאַרהאַלטן,
אים איז זייער טשיקאָווע, וואָס טוען דאָ אין פּוילן רוסישע ביר-
גער. ווי אזוי קומען זיי אַהערצו?

— און איר ווי אזוי קומט אַהערצו? — האָט דער כאַווער
אַדאָלף אַ פֿרעג געטאָן? פֿאַרשיידענע וועגן פֿירן אַהערצו, פֿאַר-
שיידענע.

ענדלעך האָבן מיר זיך שוין באַפֿרייט פֿון דער לעצטער אונ-
טערוזכונג און מע האָט אונדז אַריינגעפֿירט אין טפֿיסע.
אונדז האָבן אַרומגערינגלט אַלע אַרעסטירטע. עס האבן זיך
אַ שאָט געטאָן פֿראַגן. —

— פֿונדאָנען?

— פֿאַרוואָס?

— ווי אזוי אַרעסטירט?

מיר האָבן אָף אַלץ געענטפֿערט. אויסגעפֿונען אַ ווינקלע אָף
די נארעס און זיך ענדלעך אוועקגעלייגט.

מיט אַ ציטער און האַרצן האָב איך אַריינגעלייגט מיין האַנט
אין קעשענע און האָב אַרויסגענומען דאָס בלאַע קעסטעלע.

די הענט האָבן באַ מיר געציטערט. איך האָב געפֿנט די
קעסטעלע — גאַרנישט... אַ געוויינטלעך קעסטעלע מיט גע-
וויינטלעכע פֿאַפֿיראַסן...

— וואָס קען דאָ זיין? האָט ער מיך אויסגענאַרט?

נאָך אַמאָל דורכגעטאַפט אַלע פֿאַפֿיראַסן און באַמערקט, איז
איין טרייבל איז עטוואָס דיקער. איך האָב מיט אַ ציטער אין די
הענט פֿאַנאַנדערגערין דאָס טרייבל...

אינעווייניק איז געלעגן אַ שטייף צונויפֿגעלייגט שטיקל פֿאַ-
פֿיר... איך האָב זיך אין ווינקלע אַריינגעקוועטשט אין האָב
פֿאַנאַנדערגענומען...

— פֿראַלעטאַריער פֿון אַלע לענדער, פֿאַרייניקט אייך!

אנזוייניק אין גלעגן א שטיף-צינויפגעלייגט שטיקל סאפיר.

— היינט איז דער יאָנטעוו פֿון אַלוועלטלעכן פּראָלעטאַר—

יאָט !!

דאָס איז געווען אַ פּראָקלאַמאַציע, וואָס דער פּוילישער צעקא פֿון אונדזער פּאַרטיי האָט אַרויסגעלאָזן צום פֿינפֿיאַריקן יוביליי פֿון דער אָקטיאָבר-רעוואָלוציע...

און פֿון דער אנדער זייט איז מיט געבראַכענע אויסעס געווען פֿאַרשריבן:

— כאַווייריס, דאַיגעט ניט. מיר וועלן גאָר אינגיכן פּאַטער ווערן פֿון אַלע זשאַנדארמען און אַלע שפּיאָנען. מאָרגן וועלן מיר אייך ברענגען פּאַפּיראַסן

מיר האָבן ביידע ווידער אַ נאַכט ניט געשלאָפֿן, אָבער ניט פֿון עקל, נאָר פֿון היסלאָוועט ... מיר האָבן אַ גאַנצע נאַכט שטילערהייט זיך געשעפּטשעט, קיינער זאָל אונדז ניט הערן...

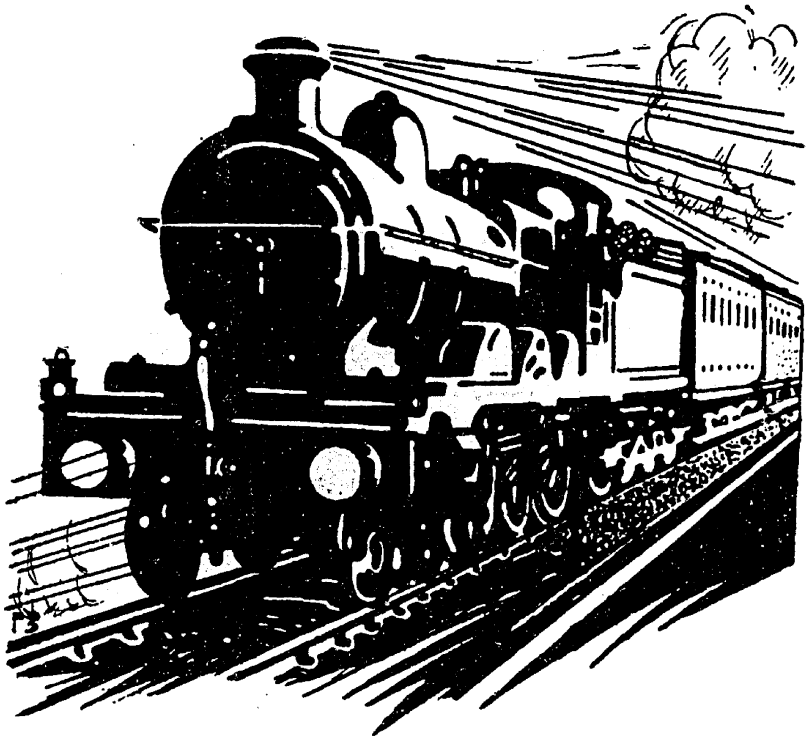
עך, ווי גוט אונדז איז דאָן ביידן געווען! אַף צולאַכעס דעם פּוילישן זשאַנדארם, זיינען מיר ביידע אין אונדזערע פֿאַנטאַזיעס געווען דארט, אין אונדזער היים, אין אונדזער מאַסקווע אין אונדזער קרעמל...

מיר האָבן געהאַט אַ לעבעדיקן גרוס פֿון דאָרט, פֿון דער איינציקער פּראָלעטאַרישער מעלוכע, פֿון דעם לאַנד, וואָס איז דער אָנהויב פֿון אַלע אָנהויבן...

— און

אדהאיעס געדענקט זיך די קינדישע אויגן אף דעם פֿאַר-שוואַרצט-שמידישן פּאַנים און דער פֿרייד-צאַפּל אין האַרצן בא דעם פֿאַנאנדערגענומענעם טרייבל, און איבער אלעם — דאָס שעפּטשען אין אויער אריין.

— אין דעם בלאַען קעסטעלע ...

א פארשטערטער יאנטעוו.

א רויט בלימעלע אין לאך.

דאָס איז געווען גאָר אמאָל, ווען עס איז נאָך ניט געווען קיין פֿארבאנד פֿון סאַציאַליסטישע סאָוועטן-רעפּובליקן, נאָר אַן אלט, צאַריש רוסלאַנד.

איך בין נאָך געווען גאָר יונג, האָב זיך געלערנט. איך האָב שוין דאָן אָבער געהערט צו אַ שילער-קרייזל פֿון אונדזער פֿאַרטיי.

איז אָט אַף איינער פֿון די זיצונגען פֿון דעם אומלעגאַלן שילער-קרייזל האָט אונדזער פֿאַרשטייער אונדז אָנגעזאָגט:

— די פיייערונג פֿון ערשטן מאַי וועט זיין האַיאָר אין דובעלן
(אַ דאַטשע-געגנט נעבן ברעג פֿון באַלטישן יאַם. 22 וויאַרסט
פֿון ריגע) און אונדזער שילער-קרייזל איז אויך איינגעשלאָסן
געוואָרן אין דעם צעטל פֿון די, וואָס וועלן דאַרפֿן פֿאַרן אין
דובעלן אף דעם יאַנטעוו פֿון ערשטן מאַי.

מיר זיינען געווען איבערגליקלעך. אין פֿארלוף פֿון די אָנ-
דערהאלבן-צוויי יאָר, וואָס מיר האָבן זיך אָפֿיציעל גערעכנט פֿאַר
מיטגלידער פֿון דער שילער-אַרגאניזאַציע, וועלן מיר דעם ערשטן
מאָל זיין אָף אן אומלעגאלער מאסן-פֿאַרזאמלונג און דערצו צו
דער פיייערונג פֿון ערשטן מאַי. דאָ וועלן מיר זען די קאַנספּי-
ראַטיווע כאַויריזם, דאָ וועלן מיר זיך דעם ערשטן מאָל טרעפֿן
מיט דער גאַנצער מאַסע, מיר וועלן זען די אָנגעזעענסטע מיט-
גלידער פֿון דער אָרגאַניזאַציע...

דאס אליין, וואָס אונדזער קרייזל איז איינגעלאדן געוואָרן צום
יאַנטעוו, האָט אונדז אופֿגעהויבן מיט א שטאַפל העכער. מען האָט זיך
געדאַרפֿט מיט וואָס עס איז אויסצייכענען, קעדיי צו פֿאַרדינען
אַזאַ קאָוועד. אונדזער קרייזל איז ווירקלעך געווען איינער פֿון די
בעסטע און האָט שוין פֿון זיך אויסגעטיילט אַ גאַנץ גרויסע גרו-
פע, וועלכער מען האָט איבערגעגעבן אָנפֿירן מיט א גאַנצער ריי
אַרבעטער-קרייזלעך.

צום ערשטן מאַי איז געבליבן עטלעכע טעג, אָבער מיר האָבן
זיך גענומען גרייטן צום יאַנטעוו גלייך, ווי מען האָט אונדז נאָר
וועגן דעם אָנגעזאָגט. פֿון די דערציילונגען פֿון אייניקע כאַוירי-
רים, האָבן מיר געוויסט, אז פֿאַר דעם ערשטן מאַי קומען פֿאַר
אַרעסטן און הויז-זוכונגען בא די פֿאַראַנטוואָרטלעכע טוער. מיר
זיינען נאָך נישט געווען קיין פֿאַראַנטוואָרטלעכע טוער, אָבער אונדז
האָט זיך געדוכט, אז ווי באלד נאָר מיר האָבן אַרײַבערגעטראָטן
די שוועד פֿון דער אומלעגאלער אָרגאַניזאַציע, אזוי זיינען מיר
שוין בא דער געהיים-פּאָליציי „אין צעטלי“, און בא אונדז וועלן
אויך זיין אונטערוזוכונגען.

יעדער פֿון אונדז האָט אָפּגערייניקט זיין דירע, האָט פֿאַר-
שטעקט זייער ווייט דאָס ביסל אומלעגאלע ליטעראַטור, וואָס ער
האָט געהאַט פֿאַר זיך און פֿאַר זיינע קרייזלעך, האָט זיך גע-
סטאַרעט אין פֿאַרלויף פֿון דער צייט פאַרשווינדן פֿון גאַס, נישט
וואַרפֿן זיך אין די אויגן.

דער פֿאַרשטייער אונדזערער האָט אונדז שטרענג אָנגע-
זאָגט —

איך זייט פֿרעמדע! געטראָפֿן זיך אפֿן וואַקואַל—נישט גערעכט
צווישן זיך, נישט באַגריסט זיך אפֿילע, פֿרעמדע זייט איך. וואָס עס
זאָל נישט זיין, וואָס עס זאָל נישט טרעפֿן, טאַרט איר איינער דעם
אַנדערן נישט אָפּשטעלן, נישט פֿרעגן. אַרעסטירט מען וועמען נישט
איז פֿון אייך און מען הויבט אָן פֿרעגן, צי קענט איר נישט דעם,
יענעם, א דריטן, א צענטן, ענטפֿערט נאָר איין פֿראַזע: „איך
ווייס נישט, איך זע אים דאָס ערשטע מאָל.“ איר זאָלט באַ קיין
איין מעגטשן נישט פֿרעגן דעם וועג. קענט איר זיך נישט דער-
קלייבן — קערט זיך אום צוריק אהיים, ווי עס זאָל אייך נישט
זיין שווער, ווי אייך זאָל זיך נישט וועלן זיין אף דער פֿייערונג
פֿון ערשטן מאי ...

און צום סאָף האָט ער צוגעגעבן —

— דעם פֿאַראַל זאָלט איר געדענקען. קיינער פֿון אייך זאָל
נישט פֿאַרשרייבן.

ער האָט אונדז אַוויילע באַטראַכט, ווי ער וואָלט אַרומגע-
קוקט, צי זיינען מיר גענוג ערנסט, מען זאָל אונדז קענען אי-
בערגעבן דעם פֿאַראַל. שפעטער האָט ער איין אויג אַביסל פֿאַר-
קאַרטשעט, ווי ער וואָלט זיך אליין וועלן דערמאַנען דעם פֿאַראַל,
האָט פֿאַרבֿיסן אַ ליפּ און געזאָגט —

— הערט זיך איין!

מיר האָבן זיך איננינעם צונויפֿגערוקט, צוגעבויגן זיך צו
אונדזער פֿאַרשטייער און האָבן זיך אָנגעשטרענגט.

— אַפֿן ברעג פֿון דער 8-טער ליניע וועט שטיין אַ כאַווער,
איר וועט, פֿאַרבייגענד זיך שטילערהיים, אַ זאָג טאָן: „אין לאַך

שטעקט באַ אייך אַ רויט בליַמעלע—וועט ער אייך ענטפֿערן
 „דאָס זיינען מאַי-גלעקלעך“—וועט איר אַ פֿרעג טאָן: „ווי האָט
 איר זיי גענומען“, וועט ער אייך אָנווייזן דעם אָרט, ווי עס
 שטייט נאָך אַ כאַווער, יענעמס פֿאַראַל, און אַזוי וועלן מיר זיך
 דערקלייבן ביז דער פֿאַרזאַמלונג.

דער ערשטער מאַי איז דאן אויסגעפֿאַלן שאַבעס, און מיר
 פֿערזענלעך איז געווען זייער שווער אַוועקצופֿאַרן פֿונדערהיים.
 איך האָב געוואָינט אין אַ פֿרומער פֿאַמיליע, וואָס איז נאָר וואָס
 אַריינגעפֿאַרן פֿון אַ קליין שטעטל און האָט זיך נאָך גאַרניט
 אָפּגעוואָינט פֿון דעם קליינשטעטלשן אָרט לעבן. עמעס, דעם
 קאַמף קעגן די עלטערן האָב איך שוין געפֿירט אין פֿאַרלויף פֿון
 עטלעכע יאָר, אָבער דערגיין אַזוי ווייט, אַז מען זאָל שאַבעס
 ניט קומען צו מיטיק צום טיש און מען זאָל פֿאַרן אום שאַבעס—
 דאָס האָב איך נאָך ניט געקענט דערגרייכן, און דערביי וואָלטן
 געווען, בלי-סאַפֿעק, גרויסע סקאַנדאַלן, און אין דובעלן וואָלט
 איך ניט געפֿאַרן. אַגעווען האָט מען גאַר אַזוי פֿראַנק און פֿריי ניט
 געקאַנט זאָגן אינדערהיים, אַז מען פֿאַרט אין דובעלן. עס וועלן
 זיך אָנהויבן נאָכפֿרעגענישן נאָך וואָס און נאָך ווען. דערפֿון קען
 נאָך דערוויסן אַ דערבאַיקע שכיינע, און דאָס איז אוואַדע אומגע-
 לעך, און דערבייער האָט מען געמוזט אויסמיידן אינגאַנצן די היים,
 פֿון דאָרט זאָל מיין אַוועקפֿאַר ניט באַמערקט זיין.

דער „דאָקטער“

צו דער צייט בין איך אַזוי זיך אַרויס פֿון שטוב. צום גליק
 האט מיך קיינער ניט געפֿרעגט, ווויזן איך גיי. באלד האב איך
 פֿאַרקערט אין אַן אנדער גאַס און בין אַוועק אַפֿן וואָקזאַל.
 געגאַנגען בין איך פֿאַרויכטיק. נאָך יעדן מענטשן האָב איך
 נאָכגעשפֿירט, עפֿשער קוקט ער אָף מיר. אַלע מענטשן, וואָס
 איך האָב געזען אַפֿן וואָקזאַל, האָבן זיך באַ מיר געטיילט אָף
 צוויי טיילן — שפּיאַנעס, וואָס שפּירן נאָך יעדן פֿון אונדז, און

כאוויירן, וואס פארן אף דער מאי-פיייערונג. האָב איך נאָר גע-
 זען אַ באַכער אין אַ העמדל מיט לאנגע האַר, בין איך געווען
 זיכער, אַז ער איז אַ „באקאנטער“ (אַזוי פֿלענט מען אמאָל רופֿן
 די רעוואָלוציאָנערן) און ער פֿארט אין דובעלן. טאָמער האָב איך
 באגעגנט יונגע באַכערס און מיידלעך שיין געקליידעט, בין איך
 געווען זיכער, אַז זיי האָבן זיך ספעציעל צוגעפּוצט, או מען זאָל
 זיי ניט דערקעען. אין יעדן פֿון אזא אויסגעפּוצטן פֿארשוין האב
 איך געזען עמיצן פֿון „קאלעקטיוו“, אָדער דעם פֿאַרשטייער פֿון
 צ. ק. דעם „באווסטן רעדנער“, וואָס דאַרף הינט אַרויסטרעטן
 אַף דער פֿאַרזאמלונג

אַפֿן וואָקזאַל זיינען געווען עטלעכע כאוויירן פֿון אינדרער
 קרייז און אייניקע אומבאַקאנטע „באקאנטע“, וועלכע איך פֿלעג
 גאַנץ אָפֿט זען אַפֿן בירושע, ווען זיי פֿלעגן דורכגיין, אָפֿשטעלן
 זיך מיט וועמען עס איז פֿון די אַרבעטער צוליב פֿאַרטיי-אנגע-
 לעגנהייטן. די דאָזיקע כאוויירן האָבן שטענדיק געוועקט מיין
 פֿאַנטאַזיע. עפעס אַ מאָדנע געהיימניספֿולקייט האָט געשוועבט
 אַרום זיי. זיי פֿלעגן זיך אַמאָל ווייזן, דורכשלייכן די בירושע
 און ניט ווערן. זי מיר האָט זיך געדוכט, האָבן זיי קיינמאָל ניט
 גערעט, נאָר מיט אַ ווונק פֿלעגן זיי אָפּטאָן יעדער זאַך. איך
 האָב שטאַרק געוואָלט באקענען זיך מיט זיי, וויסן עפעס נעענ-
 טער זייער לעבן, וואָס זיינען זיי פֿאַר אַ מענטשן. פֿאַרשטייט זיך,
 אַז פֿרעגן בא וועמען עס איז וועגן זיי האָב איך זיך ניט דער-
 לויבט. וויבאלד, אַז מע זאָגט ניט, הייסט דאָס, אַז מען דאַרף
 ניט זאגן. און דאָס איז געווען הייליק. באזונדערס האָט מיך דאָן
 אינטערעסירט- אַף דער ריגער בירושע איינער אַ קורצינקער כאַ-
 ווער, מיט לאנגע האַר, געקליידעט האלב אינטעליגענטיש און
 האלב פּראָלעטאַריש. ווי איך האָב שפּעטער זיך דערוווסט, האָט
 מען אים גערופֿן דער „דאָקטער“. איך בין געווען איבערצייגט,
 אַז ער איז איינער פֿון די וויכטיקסטע פּערזאָנען, וואָס די אָרגאַ-
 גיזאַציע פֿאַרמאָגט. גראד דער „דאָקטער“ איז איצט געפֿאַרן צו-
 זאַמען מיט מיר אין דובעלן, איך האב אומבאַמערקבאר געקוקט

ער אין צו ווייניק פֿאַרוויכטיק.

אף אים און געטראכט — ווען ער וואלט וויסן, אז איך פאר אויך אף דעם מאי-יאנטעוו... איך האב זיך געסטארעט עטלעכע מאל דורכצוגיין פארביי אים, ער זאל מיך באמערקן, און שפע-טער, דארטן אף דער אלגעמיינער פארזאמלונג וועל איך זיך מיט אים באקענען, איך וועל אים זאגן מיין פסעוודאָנים. אין דער-זעלבער צייט האב איך אָבער געסטארעט זיך, אז מיין צופיל דרייען זיך אַרום אים זאל בא אים גיט אַרויסרופן קיין כשאד, אז איך בין אַ שפיאָן, און דאָס וועט אים גויטן אומצוקערן זיך צוריק.

מיר האָבן זיך צוועצט אין פאַרשיידענע וואַגאַנעס. דער „דאָקטער“ איז פראַנק און פריי אומגעצאָנגען שפאַצירן איבערן פלאטפאָרם און איז אַריינגעשפרונגען אין וואַגאַן ערשט דאָן, ווען ער האָט זיך גערירט פֿון אָרט. דאָס האָט אַרויסגערופֿן בא גיר גיט קיין אנגענעמען געפֿיל בענויגייע דעם „דאָקטער“. ער איז צו ווייניק פאַרוזיכטיק, ער האלט גיט קיין קאַנספּיראַציע. ווי גייט דאָס א מענטש אַרום אַזוי פראַנק און פריי אַפֿן וואַקואַל ביים מען דאַרף זיך היטן, עפֿשער איז דאָ אַ שכינאָן און וועט אים אויסשפּירן? טראַכטנדיק וועגן דעם, האָב איך זיך דערמאַנט אז אויך אַפֿן בירזשע, ווען איך פֿלעג אים טרעפֿן, פֿלעגט ער זיך צופֿיל וואַרפֿן אין די אויגן. אַפֿן האַרצן איז מיר געוואָרן זייער שווער: מענטשן גלויבט מען אַפֿ אַזעלכע געהיימע זאכן, און זיי זיינען אַזוי גיט פאַרוזיכטיק.

מיין סטאַנציע, וואָס איך האָב געדאַרפֿט אַראַפּשטייגן, איז געווען בילדערלינגסהאָף, פֿינף סטאַנציעס פֿאַר דויבעלן. צייט איז אין מיין רעשום געווען אַ מינוט פֿערציק און איך האָב געקוקט אין דעם אַפֿענעם פֿענצטער אָף די פֿעלדער און לאַנקעס, וואָס האָבן געגרינט אַנטקעגן. אַ מאָדנע שווערקייט האָט געדריקט דאָס האַרץ. איך האָב געטראַכט וועגן דער וועלט, וועגן די מענטשן אף דער וועלט. איך האב זיך געגרייט ווערן א סאָציאַליסט, און איך האב זיך געסטארעט מיין גאַנץ לעבן צוצופאַסן אַזוי, אז

איך זאל ניט דארפן אויווער זיין אף ד? סאָציאַליסטישע דינים.
אינדערהיים האָט מען מיך זייער געוואָלט מאַכן פֿאַר א סויכערל.
וועגן דעם האָט זיך באזונדערס געסטארעט מיין עלטערער
ברודער, וואָס איז געווען א בוכהאלטער און וואָס האָט זייער
געוואָלט ווערן אליין א באלעבאָס.

איך האָב אינדערהיים אויסגעהאלטן א גרויסן קאמף. איך
האָב געגעבן א גוואָלדיקן ווידערשטאַנד אָט די אלע פרווון מאַכן
פֿון מיר אַ לייטישן ינגערמאַן, און ד? ליידן, וואָס מיר איז
אויסגעקומען אויסצושטיין צוליב דעם, האָט בא מיר נאָך מער
פֿאַרהייליקט מיין אידעאַל — דעם סאָציאַליזם.

און דערפֿער איז מיר געווען שווער צוצוקוקן, ווי אייגענע
כאווירים באציען זיך צו לייכטזיניק צו די אוּפֿגאַבן פֿון דער
פֿאַרטיי.

עס איז אָנגעקומען מיין סטאַנציע. איך בין אַראָפֿ. כ׳בין
פֿאַרגאַנגען אַפֿן וואַקזאַל, האָב אויסגעטרונקען אַ גלאָז זעלצער,
ווי עס טוען אלע „דאָטשניקעס“, איך בין אַוועק מיטן ברייטן
שליאך, וואָס פֿירט צו דובעלן. דער פֿרישער יאם-ווינט, ד?
גלענצנדיקע נאַטור האָט מיך אַבֿיסל אָפֿגעפֿרישט און אַפֿן האַרצן
איז מיר פֿיל גרינגער געוואָרן.

איך האָב זיך דערנענטערט צו איידנבורג, ווי איך האָב גע-
וואָלט אַפֿן וואַקזאַל עפעס צובייסן. איך גיי ארום אַפֿן וואַקזאַל-
פֿלאַץ, ערשט פֿונווייטן שטייט דער „דאָקטער“, מיר האָט א
שטאָך געטאָן אין האַרצן:

— וואָס זוכט ער? וואָס דאַרף ער?

און מיטאַמאָל איז מיר דורכגעפֿלויגן אַ געדאַנק — עפֿשער
איז ער גאָר אַ שפּיאָן? מאלע בוער עס דרייט זיך אום אָף דער
בירזשע? עפֿשער האָט ער דערוויסט, אַז עס קומט פֿאַר אַ פֿאַר-
זאַמלונג אין דובעלן און ער פֿאַרט אויסשפּיאָנירן?..

עס האט מיר אַ זעץ געטאָן אין האַרצן. איך האב זיך דער-
מאַנט זיין ארומגיין פֿראַנק און פֿריי אַפֿן וואַקזאַל און איך האָב

פֿון סעקונדע גענומען ווערן זיכער, אַז ער איז א שפּיאַן און
מע דאַרף זיך פֿון אים היטן.

איך האָב פֿאַרקערט אָן אַ זייט און בין שוין געגאַנגען נישט
מיטן גלייכן וועג, וואָס פֿירט קיין דובעלן, נאָר בין אַוועק מיטן
יאָם.

און איצט דאָ באַם יאָם האָב איך זיך באַטראַכט, אַז איך
האָב געטאָן א נאַר־שקייט. באלד, אַז איך בין זיכער, אַז ער איז
א שפּיאַן און איך האָב זיך געכאַפט דערוף, האב איך, פֿאַרקערט
נישט געדאַרפֿט אים לאָזן פֿון אויג. ער וועט זיך אָנשטויסן אָף
אַ וועלכן עס איז אַנדער כאַווער, וואָס ווייס נישט, אַז ער איז
אַ שפּיאַן, וועט אים יענער ברענגען אָף דער פֿאַרזאַמלונג.

ערשט דאָ האָב איך זיך געכאַפט, אַז איך בין נאָך נישט קיין
דערפֿאַרענער רעוואָלוציאַנער, און איך קאָן אַמאָל ברענגען דער
פֿאַרטיי שאַדן. איך האָב באַשלאָסן, אַז מע מוז אים וווּ עס איז
אויפֿווכן אין נאַכשפּירן נאָך אים, ער זאָל נישט דורכוואַרפֿן די
פֿאַרזאַמלונג. איך בין אַוועק צו דובעלנער וואָקזאַל.

אין דובעלן האָב איך זיך אומגעדרייט אָף די גאַסן, האָב
אים געזוכט און האָב אים נישט געפֿונען. איך בין אַוועק צו דער
אַכטער ליניע מיט אַ געבראַכענעם געמיט.

איך האָב פֿאַרקערט אין דעם שמאָל געסעלע, וואָס פֿירט צו
דער אַכטער ליניע, ערשט איך זע פֿון ווייטן, אָף דעם ארט, וווּ
עס האט געדאַרפֿט שטיין דער כאַווער מיט דעם בלימעלע אין
לאַך, זיצט נאָר א מיידל, אַן אויסגעפֿיצטע אין אַ פֿראַנטא-
וואַטער היטעלע.

איך האָב זיך אָפּגעשטעלט און גענומען טראַכטן, וואָס זאָל
איך טאָן, צי זאל איך צוגיין און אַנטדעקן איר דעם פֿאַראַל,
צי נישט.

ערשט מיטאַמאָל, איך דערזע פֿון ווייטן, עס גייט דער
„דאָקטער“. איך וואָב זיך גוואַלדיק דערפֿרייט.

— אַ, איצט איז גוט. איצט וועל איך אים פֿאַרפֿירן שיי-
דים ווייטן וווּ, ער זאָל אָף דער פֿאַרזאַמלונג נישט קומען.

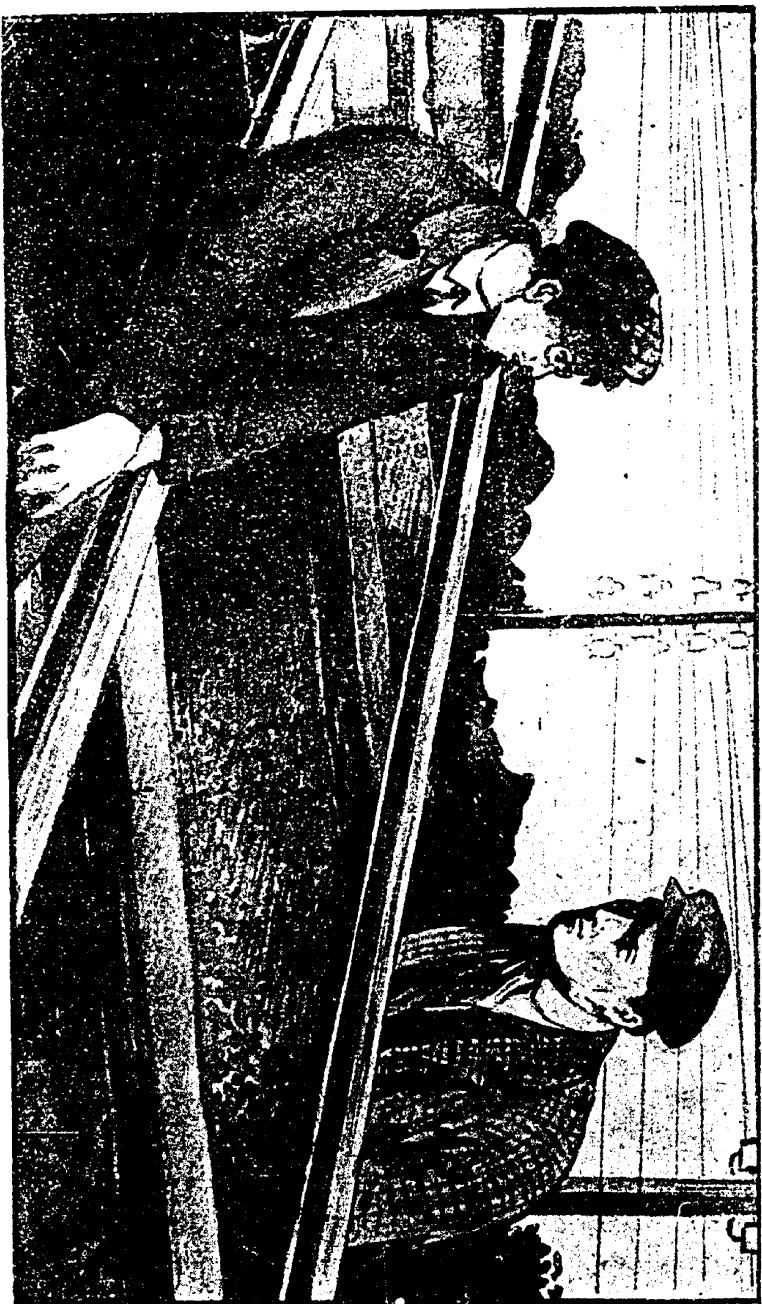
איך האָב זיך אָפּגעריסן פֿון אָרט, בין אַדורך דעם וועג און
בין אַרײַן אין וואַלד. דאָ אין וואַלד, ווייט הינטער דער באַן-לי-
ניע, וועל איך אים פֿאַרהאַלטן, בױ שפּעט אין דער נאַכט.

די זון האָט נאָר וואַס גענומען פֿאַרשטעלן איר פֿלאַמענדין
פּאַנים הינטער די היכע שאַטנדיקע בױמער און האָט כױטער שטע-
כיק געקוקט אָף דעם אונטערגײענדיקן טאָג. פֿון ווייטן האָט זיך
געטראָגן אַ רױש פֿון יאָס, וועלכער האָט אָנגעפֿילט די לופֿט און
האַט זי געמאַכט שטענדיק אומרויק. איך בין געגאַנגען אױבער
דער קאַטשקעוואַטער וואַלד-ערד, געגליטשט זיך גאַנץ אָפֿט. איך
בין געווען זײער מיד, אָבער אױצט בין איך געווען זיכער פֿאַר
דער פֿאַרזאַמלונג און דאָס אױ געווען אַלץ, וואָס איך האָב גע-
דאַרפֿט אין דעם מאָמענט. עס האָט מיך שטאַרק פֿאַרדראָסן, וואָס
איך וועל נישט זײן אָף דער מאַי-פֿאַרזאַמלונג. אָבער דאָס, וואָס
איך וועל ראַטעווען די פֿאַרזאַמלונג, האָט אַרױבערגעווען אַלע
מײנע פֿאַרדראָסן.

געגאַנגען בין איך אױצט רױקער און פֿין צײט צו צײט, פֿלעג איך,
קלױמערשט, אײנבוױגן זיך, אױפֿהױבן אַ שישקע און דערווײל-
וואַרפֿן אַ בליק, צו גײט נאָך מיר דער „דאָקטער“. ער אױ גע-
גאַנגען גלייך נאָך מיר. די מידקײט פֿון גאַנצן טאָג גיין און גאַר-
נישט עסן האָט זיך גענומען פֿילן זײער שטאַרק, און אז איך בין
אַרױבער די באַן-ליניע, האָב איך זיך הינטער דער דאַמבע אַוועק-
געזעצט אָפֿרױען. אין וואַלד האָט שוין גענומען פֿינצטער ווערן
די לופֿט אױ געוואָרן קיל. איך האָב זיך אַוועקגעלייגט אָפֿן גראַז,
האַב אױפֿגעהױבן דעם קאַפּ און בױגניווע אַ קוק געטאָן, ווי
אױ דער „דאָקטער“. דער „דאָקטער“ אױ געלעגן אָף יע-
נער זײט דאַמבע און האָט אױך בױגניווע געקוקט אָף מיר, איך
האַב גלייך באַהאַלטן דעם קאַפּ, האָב זיך אײנגעקאַרטשעט און
האַב אײנגעהאַלטן דעם אַטעם.

אַזוי זײנען מיר געלעגן אַ גאַנץ לאַנגע צײט. געצױגן האָט זיך
דאָס, ווי אַן אײבֿיקײט. אין דער צײט האָט זיך מיר פֿאַרגעשטעלט.
די טורמע, די ווילדע סצענעס אין אַכראַנקע, די קראַנקע מוטער.

דער „ראַקטער“ איז געליעגן און יענער זייט דאמפט און האָט אונדז פּונדמיינע געקוקט און מיר.

די כאוויירים אף דער פֿארוואַמלונג. די געדאנקען האָבן זיך גע-
 טראָגן אָפּגעריסן, מעטושטעש... איך האָב זיך דערמאָנט, אז באַ
 מיר איז דאָ אין אַ רוקן פֿון אַ דיקן בוך אַ קליין צעטעלע מיט
 כאוויירים פֿון מיין קרייזל, באַ וועמען איך פֿלעג באַקומען, פֿאָ-
 ליטישע קאסעס. דאָס האָט מיך נאָך מער גענומען באַזאָרטיקן.
 איבער מיר וועלן אַריינפֿאלן נאָך כאוויירים, זייער ווייניק דערפֿאַ-
 רענע, וואָס וועלן קענען אַנטאָן גרויס שאַדן דער אָרגאניזאציע.
 מיין שטימונג האָט גענומען פֿאלן און מיר האָט גענומען ווערן
 ענג. איך האָב באַשלאָסן—נאָך אַ מינוט פֿינף וואָרט איך און שפּע-
 טער גיי גיך צום וואָקואל. וואָס עס דאַרף זיין, זאָל שוין זיין.
 מיטאַמאָל—פֿון דערווייטן האָט זיך דערטראָגן אַ הילטיקער
 ניגון, אַ מעכטיקער, אַ שטאַרקער און זיכערער. אַ גרויסער אוילעם
 מענטשן האָט מיט האַרץ און באַגייסטערונג געזונגען —
 דעם אינטערנאַציאָנאַל.

איך האָב אַ ציטער געטאָן און האָב זיך גלייך אַוועקגעשטעלט.
 דער „דאָקטער“ האָט זיך אויך גלייך אַוועקגעשטעלט, האָט איין
 סעקונדע אָף מיר אַ קוק געטאָן, האָט זיך מיט אַ גוואלדיקער
 קראַפֿט אָטגעריסן פֿון אָרט און איז ווי אַ פֿויגל, אַוועקגעפֿלויגן
 גלייך אָפֿן ניגון... איך בין איין סעקונדע געשטאַנען און נאָכגע-
 קוקט, ווי זיין קלייניקע פֿלינקע פֿיגור האָט זיך געשלייכט צווישן
 די בוימער, איז וואָס פֿון סעקונדע אַדך קלענער געוואָרן און אינ-
 גיכן אינגאַנצן פֿאַרשוונדן. אָט ווען ער וועט ערשט אַרויסגעבן
 די פֿארוואַמלונג, אָט ווען עס וועלן אַריינפֿאַלן די בעסטע טוער
 אין טורמע. וואָס טוט מען? לויפֿן אַהינצו, אָפֿן פֿייער איז דאָך
 אַן אומזין. אַוועקגיין גאַנץ רויק אַהיים—איז אַ פֿאַרברעכן. וואָס
 טוט מען פֿאַרט? און איך האָב באַשלאָסן—איך וועל צולויפֿן צו
 דער כאַווערטע, וואָס שטייט אָפֿן פֿאַסט, טאַמער איז זי פֿאַרט די
 כאַווערטע, וואָס האַט דעם פֿאַרזאָל, און וועל איר איבערגעבן, אַז
 אין וואָלד איז דאָ אַ שפּאַן. ער איז אַוועקגעלאָפֿן צו דער פֿאַר-
 זאַמלונג. איז וואָס, טאַמער איז דאָס גאָר אַ זייטיקע פֿערוואָן—איז
 אַלציינס די „מאַסאָוקע“ דורכגעפֿאַלן און העלפֿן וועט גאַרנישט.

..און ארז ווי א פריגל זועקגעפלוויגן גלייך אפן ניגן.

איך בין גלייך אנטלאָפֿן אַהינצו, בין מיט אימפעט צוגעלאָפֿן
צו איר און האָב פֿלינק אויסגעשאָסן —

— גייט גיך אַהינצו און זאָגט אָן, אַז דאָ איז אַ פֿראַוואַקאַ-
טאָר, זאָלן אויפֿהערן צו זינגען און אָף גיך פֿאַנאַנדערגיין זיך,
עפֿשער וועט זיך כאָטש אימעצן איינגעבן צו ראַטעווען!

דאָס מיידל האָט אָף מיר פֿאַרווינדערט אַ קוק געטאָן, האָט
מיך באַגאַסן מיט אַ קאלטן בליק און קאַלט געזאָגט:

— אַנטשורד? קט, וועגן וואָס רעט איר, וואָס ווילט איר? איך
הויב ניט אָן צו פֿאַרשטיין, וואָס איר ווילט.

און איז אַוועק קאלטבלוטיק אין געסל פֿון דער אַכטער ליניע.
ערשט איצט האָב איך דערפֿילט, ווי קאָמיש איך בין געווען
מיט איין מינוט פֿרֿיער, ווי ייִנגלש איך האָב געהאַנדלט. און אַז
איך וועל קומען אַהיים און וועל שוין וועמען עס איז פֿון די
כאווייריט טרעפֿן אָף דער פֿרייהייט, וועל איך זיי אפֿילע ניט קע-
נען דערציילן פֿאַרוואָס איך בין ניט געווען אַפֿן יאָנטעוו. איך
וועל זיך דאָך ניט קענען אוועקשטעלן אין אַזא קאָמישער לאַגע...
איך בין אַ פֿאַר מינוט געשטאַנען און בין אַוועק אפֿן וואַק-
זאל. קיין אַנדער זאך האָב איך ניט געקענט פֿאַרנעמען. דער קאָפּ
איז געווען שווער, די פֿיס האָבן זיך געבויען פֿון הונגער און
מידקייט, דאָס האַרץ איז געווען פֿור מיט אַ שווערן און אומקלאָרן
געפֿיל.

איך האָב ניט געפֿילט, ווי איך בין אַריין אין וואַגאַן, ווי
איך בין געקומען קיין ריגע, ווי איך בין דערגאַנגען אַהיים. אַז
די מוטער האָט מיר געעפֿנט די טיר און האָט געפֿרעגט, ווי
בין איך געווען אַ גאַנצן טאָג, האָב איך איר געגעבן עפעס אַ
מאָדנעם ענטפֿער, נאָך וועלכן. זי האָט מיר אַ פֿרעג געטאָן, צי
בין איך געזונט.

איך האָב זיך אויסגעטאָן און האָב זיך אַ מידער אַריינגעוואָרפֿן
אין בעט. און אַ גאַנצע נאַכט האָבן מיך געשטיקט ווילדע קאַש-
מאַרן, מאָדנע כּאַלוימעס האָבן זיך מיר געכאַלעמט. אַ גאַנצע נאַכט
האָב איך זיך אומגעוואָרפֿן אין בעט און די מוטער איז ניט איין-

מאָל צוגעגאנגען צו מיין בעט, האָט מיר געטאַפט דעם שטערן
און האָט מיך אומרוק געפֿרעגט:
— וואָס איז מיט דיר, מיין קינד?...

* * *

אין אַ פֿאַר טעג אַרום, אַז עס איז געקומען די צייט, ווען
איך האָב געדארפֿט גיין אַ זיצונג, איז מיר געווען ניטגע-
וויינטלעך שווער. אין שטאָט האָט זיך ניט געהערט, אַז מען זאָל
אימיצן האָבן אַרעסטירט פֿון ערשטן מאַי. הייסט דאָס, אַז די
פֿאַרזאַמלונג איז ניט דורכגעפֿאלן. ווי זשע וועל איך פֿאַרט אויס-
זען באַ מיינע כאַווייריזם? און ווען איך זאָל זיי דערציילן דעם
עמעס, ווי עס איז פֿאַרגעקומען, וועלן זיי דען מיר גלויבן? עס
איז דאָך לעכערלעך. דאָס, וואָס עטלעכע פֿון מיינע כאַווייריזם
האָבן מיך געווען אַפֿן וואַקזאַל פֿאַרנדיק קיין דובעלן, וועט זיי נאָך
מער איבערזייגן אין דעם, אַז איך בין אַ פּאַכדן, אַז איך האָב זיך
דערשראָקן אין דעם לעצטן מאָמענט און בין אַף דער פֿאַרזאַמ-
לונג ניט געקומען. דאָס האָט מיך געערגערט מער פֿון אַלץ. איך
האָב זיך געגרייט נאָכן ערשטן מאַי פֿאַרנעמען אַ פֿיל פֿאַראַנט-
וואָרטלעכע אַרבעט אין דער פּאַרטיי. און דורך עפעס אַ נאַרזישן
צופֿאַל איז דאָס אַלץ פֿאַרשוונדן, ווי אַ רויך.

מיט אַ האַרץ-קלאַפּעניש האָב איך אַרבערגעטראָטן די שוועל
פֿון אונדזער אומלעגאלער דירע. אז איך בין אַריין אין צימערל,
ווי אַלע כאַווייריזם זיינען געוועסן, האָט זיך מיטאַמאָד אופֿגעוויבן
אַ שטורמישער געלעכטער.

— אָט איז ער. וואָס איז מיט דיר געווען? כא-כא-כא.

.....

עס האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז דער „דאָקטער“ האָט פֿאַרגעסן
דעם פֿאַרפֿאַל. מיך האָט ער ניט איינמאָל באַגעגנט אַפֿן בירושע
און האָט באַשלאָסן, אַז איך פֿאַר בליסאַפֿעק אַף דער פֿאַרזאַמ-

לונג. און דאָ האַט ער גערעכנט ווייטער גיין נאָך מיר און וועט
אויך קומען אָף דער מאַסאַווקע.

דאָס מאָל האָבן מיר אָף אונדזער פֿאַרזאַמלונג גאַרנישט גע-
טאָן. אַלע האָבן זייער געלאַכט פֿון דעם קאָמישן צופֿאַל.

דער פֿאַרשטייער האָט נאָר געשמייכלט און האָט געזאָגט:

— די געשיכטע איז טאַקע אַ קאָמישע. אָבער דו האָסט גע-
האַנדלט גוט. דער „דאָקטער“—זייער שלעכט, מען קען זיך ניט
אַנטשעפען אָן אַ מענטשן און נאָכגיין נאָך אים, ביים יענער גייט
אָף אַ מאַסאַווקע, עס איז זייער ניט פֿאַרזיכטיק פֿון זיין זייט...

* * *

אין די שפּעטערדיקע צייטן, ווען איך פֿלעג זיך באַגעגענען
מיטן „דאָקטער“, פֿלעג איך זיך דערמאָנען אָן דעם פֿאַרשטערטן
יאָנטעוו. און אַז איך פֿלעג זיך דערמאָנען אָן דעם פֿאַרשטערטן
יאָנטעוו, פֿלעג איך אַליין לאַכן אַבער מיין קינד־שקייט און אומ-
באַהאַלפֿנקייט פֿון מיינע ערשטע פֿאַרטיי-יאָרן.

א פּעקעלע שמעקטאבאק.

וואָס איזיא האט געזעען.

איזיא איז געווען גאָר יונג, ווען ער האט געמוזט אוועקגיין אַרבעטן אַפֿן פֿאַבריק, אים איז קוים געוואָרן 13 יאָר, און פֿונ-דעסטוועגן האָט ער שוין באַוווֹזן פֿיל זאַכן צו זען.
 אַז איזיא איז געווען אַ קינד, האָט ער געפֿילט נאָר איין צייט אין יאָר—זומער. זומער האָט מען נישט געדאַרפֿט האָבן קיין שיכלעך, מע קאָן אומלויפֿן באַרוועס. עס אינאַקע געזינטער אויך. זומער דאַרפֿן נישט האָבן קיין וואַרעם-בעגעדל: די זון וואַרעמט אזוי שטאַרק אין זייער שטעטל, אז אַלע דערוואַקסענע אפֿילע זיצן

פֿאַרנאַכט אָף די פֿרױבעס צעכראַסטעטע, מיט אָפֿענע האָריקע
הערצער. און ווי באלד מע דאַרף ניט האָבן קיין שײַכלעך און
וואַרעמע בגאָדים, פֿלעגט טאַקע אַיזאַ אומלויפֿן איבער דעם באַר-
גיקן געסל, וווּ זיי האָבן געוואָינט, יאָגן זיך נאָך טויבן, רייסן
עפל פֿון דײַ סאַדן, וואַרפֿן זיך מיט שטיינער, לייגן „באַבעס“ אין
טייך מיט פֿלאַציקע שטיינדלעך.

אַמאָליקע יאָרן זיינען קיין פֿיאַנערן נײַט געווען, און קיין שולן
פֿאַר אַרעמע קינדער זיינען אויך נײַט געווען. אַיזאַ איז געגאַנגען
אין כּיידער, אָבער אַיזאַ האָט פֿיינט געהאַט דעם רעבן, דעם
סידער, דעם „טילײַם“. פֿלעגט ער טאַקע אַנטלויפֿן אַפֿן לאַנקע אָנ-
שטאַט גיין אין כּיידער. און דאָרט אַפֿן לאַנקע, לעבן דער גרויסער
אַזערע פֿלעגט מען שטיפֿן גאַנצענע טעג.

זומער איז געווען גוט, אָבער ווינטער איז געווען שלעכט.
ווינטער מוז מען האָבן שיך, ווינטער מוז מען האָבן אַ בעגעד,
אַ וואַרעמע היטל, און ניט, קען מען פֿאַרפֿאַרן ווערן, ווי מײַקײַטע
דער גאַי איז פֿאַרפֿאַרן געוואָרן. אין אַיזאַײַט שטעטל איז געווען
אַזאַ גרויסער, הויכער מײַקײַטע, האָט מען אים גערופֿן מײַקײַטע
דער גאַי. איז ער אַיינמאָל ווינטער... נאָר וועגן דעם וועלן מיר
דערציילן אן אַנדערש מאָל. אַיצט וועלן מיר בעסער דערציילן
וועגן אַיזאַן.

אַיזאַן איז ווינטער געווען זייער שלעכט. גאַנצענע טעג און
נעכט פֿלעגט ער ליגן אַפֿן אויוון.

פֿונדעסטוועגן קען מען נײַט זאָגן, אַז אַיזאַ איז ווינטער נײַט
געווען אַפֿן גאַס. עס פֿלעגט טרעפֿן אמאָל, און זיין עלטערער
ברודער, נאָטקע, וואָס האָט געאַרבעט אָף דער טאַבאַק-פֿאַבריק,
פֿלעגט ווערן קראַנק און ער פֿלעגט ליגן אַפֿן אויוון ציגעדעקט
מיט אַלטע צוריסענע בגאָדים, מיט וועלכע דײַ מאַמע פֿרעגט גע-
וויינטלעך צודעקן דײַ דיושע, פֿלעגט אַיזאַ אַרייַנשפּרינגען אין
זיינע גרויסע וואָליקעס, אַרייַנקריכן אין זיין פעלצל, אָנרוקן
אָף זיך די גרויסע באַראַשקענע היטל און פֿלעגט אַנטלויפֿן
אין „מאַרק“ אַריין.

דאָס פענימל זיינס האָט דורך דעם קראַגן און דער גרויסער
היטל אויסגעזען, ווי אַ פֿייג אונטער א דעכעלע. נאָר קליינע אוי-
געלעך-האַבן געברענט, און עס האָט זיך גערויטלט א שפיץ צו-
פֿאַרן נעול.

דאָרט אין מאַרק האָט ער זייער פֿיל געזען. ער האָט געזען
א גרויסן צוויי שטאַקיקן מויער, מיט אַ גרויסער קראָם, און אין
פֿענצטער זיינען געווען ארויסגעשטעלט אַזעלכע גרויסע שאלאכ-
מאַנעסן, גאַלרענע צוקערקעס, מיט גרויסע בערד. דאָ האָט ער
געזען אַ רויטינקן וואָגאַנטשיקל מיט א לאַקאמאטיוו, לעבן אים
איז געלעגן אין אַ בעטעלע א גרויסע שיינע קוקלע...

דאָ בא דעם פֿענצטער איז ער איינמאָל לאַנג-לאַנג געשטאַ-
נען, געשטאַנען און געקוקט אָף די גוטע זאַכן און האָט שטילער-
הייט אין האַרצן געטראַכט.

— גוירישע קינדער האָבן אלץ...

איז אָט, איז ער אמאָל אזוי געשטאַנען פֿאַרטראַכט און גע-
קוקט אָף די גוטע זאַכן, ערשט מיטאמאָל האָט אים איינער
אַ זעץ געטאָן אין קאָפּ אזוי, אז אים האָבן זיך אונטערגעהאַקט די
פֿיס, און די באַראַשקענע היטל האָט אַראָפּגעפּויעט ביז איבער די
אויערן און אויגן...

קוים ארוםגערוקט די היטל, האָט ער זיך ארוםגעקוקט און
האָט דערזען, אַז אַנטקעגן אים שטייט אַ יינגעלע אין אַ שוואַרצער
פעלצענער פּאַפּאַכע, אין אַ וואַרעם בעגעדל, ווי אַ קאַזאַקל, מיט
אַ שפּאַגע אָנדערזייט. די בעקעלעך רויטע, שטראַלנדיקע, און די
אויגעלעך שטייטערישע, צופֿרידענע...

— וויש אָפּ די נאָז, באַלד ווערט באַ דיר פֿול דאָס מויל.

— וואָס איז דיין דאַיגע פֿאַר מיין נאָז?

— זעסט דאָך, אַז מיר איז יאָ אַ דאַיגע.

און דאָס יינגעלע האָט אופֿגעהויבן זיין הענטל און האָט אים
נאָך אַמאָל געוואָלט אַראָפּלאָזן אַ פּאַטש, איזיא האָט זיך א דריי
געטאָן. דאָס יינגעלע איז געפֿאַלן.

ערשט מיטאמאל האט אים איינער א זעך געטאן אין קאפ.

מיטאמאָל איז פֿון קראָם ארויסגעגאַנגען אַ הויכער דיקער
ייד, מיט אַ גאַלדן קייט אָף דער ברוסט און האָט ארויסגעפרומט:

— שייגעץ, איך וועל דיר ווייזן, ווי צו שלאָגן מיין זון.
איזיאַ האָט זיך דערשראָקן און איז אנטלאָפֿן. און נאָך אים
איז נאָכגעלאָפֿן דאָס יינגעלע מיט א שטעקן און נאָך דעם יינגע-
לע איז געלאָפֿן זיין גראָבער טאַטע און האָט הייזערדיק געשריען:
— סאַשקע, אין קראָם אריין, סאַשקע!..

פֿון יעמלט אָן געדענקט ער צוויי זאַכן: די שיינע צוקערקעס
און דעם גראָבן יידן. די צוקערקעס האָט ער אדהאַיעם האָלט, און
דעם גראָבן יידן, דעם קרעמער האָט ער אדהאַיעם פֿיינט:

— וואָס האָט ער געהאַט צו מיר, איך האָב דאָך זיין סאַש-
קען ניט געשלאָגן?...

ער האָט אַמאָל געווען נאָך א זאך. דאָס איז, עמעס, גע-
ווען זייער שפֿעט באַנאַכט, אָבער ער האָט דאָס פֿאַרגעדענקט אָף
זיין אייביק לעבן.

עס איז אויך געווען ווינטער, ער איז געלעגן אַפֿן אויוון און
האָט גראָד זייער געשמאַק געשלאָפֿן. עס איז געווען שאַבעס, דער
טאַטע האָט ניט געאַרבעט (אַמאָל פֿלעגט מען ניט אַרבעטן שאַ-
בעס), האָט ער אָנגעטאָן דעם טאַטנס וואַרעמע בגאָדים און האָט
זיך א גאַנצן באַטאָג געגליטשט אָף אַ מולטערל פֿון דעם גרויסן
באַרג.

האָט ער זיך טאַקע גיט איינגעמאַטערט און האָט געשמאַק
געשלאָפֿן... ערשט מיטאַמאָל דערהערט ער קלעז אין פֿענצטער
און אין טיר... ער האָט ארויסגעקוקט פֿון די שמאַטעס, מיט וועל-
כע ער איז געווען צוגעדעקט, און האָט דערזען, ווי די מאַמע איז
ארויסגעלאָפֿן פֿון איר צימער, נאך איר דער טאַטע, זיי זיינען
א וויילע געשטאַנען מעווילוועלע און האָבן ניט געוויסט וואָס צו-
טאָן.

מיטאַמאָל האָט זיך אופֿגעריסן די טיר, און אין שטיב איז
פֿול געוואָרן מיט פֿאַרצי...

ער האם געזען ווי דעם ברויך זיינעם האט מען ארעסטירט.

ער האָט געזען, ווי דעם ברודער זיינעם, נאָטקען, וואָס האָט
געאַרבעט צוזאַמען מיט זיין טאַטן אָף דער טאַבאַק-פֿאַבריק, האָט
מען אַרעסטירט...

אז די פּאָליציי האָט אוועקגעפֿירט זיין ברודער, איז דער טאַ-
טע געבליבן שטיין באַם טיש אַ פּאַרטראַכטער אין בייזער. מיט
אַמאָל האָט ער אַזעץ געטאַן איבערן טיש מיט זיין דיקן פֿאַר-
גרעבטן פּויסט.

— האָב זיי א שוואַרץ יאָר! אופֿרייסן דאַרף מען זיי!
און איזיאָן האָט זיך איינגעשניטן אין זיַקאַרן די בייזע אויגן
פֿון זיין טאַטן אין דער דעמלטיקער נאַכט...

איזיאָ געדענקט זיי אָט דיַדאָזיקע אויגן אַדהאיעם.
פֿון דאַן אָן איז דער טאַטע אומגעגאַנגן אַ בייזער אין פֿלעגט
שטענדיק שילטן די פּאָליציי, די זשאַנדאַרמען, און ער, איזיאָ,
האָט אויך דעמלט אומבאוויסטזיניק און שפּעטער באוויסטזיניק,
פֿיינט געקראָגן די פּאָליציי און זשאַנדאַרמען.

מע וואָלט געקענט פֿיל זאַכן אויסרעכענען, וואָס איזיאָ גע-
דענקט, אָבער דאָס איז איבעריק. איר זעט שוין מיסטאַמע, אָז
איזיאָ איז געווען אַ ייַנגל פֿון אַרבעטער-עלטערן און וואָס אַ קינד
פֿון אַרבעטער-עלטערן האָט זיך געקאַנט אויסשטיין אין דער אַמאָ-
ליקער צאַרשישער אַרדענונג, פֿרעגט אייערע עלטערן, וועלן זיי
איך דערציילן...

און דאָס אלץ, וואָס איזיאָ איז אויסגעשטאַנען, האָט ער פֿאַר-
געדענקט און האָט עס געקליבן באַ זיך אין האַרצן...
עס איז אים שפּעטער צוניץ געקומען, ווען ער איז אנגעקן-
מען אַפֿן פֿאַבריק אַרבעטן...

איזיאָס כאַווער מוישקע.

אָף דער טאַבאַק-פֿאַבריק, ווי איזיאָ האָט געאַרבעט, האָבן גע-
אַרבעט נאָך אסאַך קינדער. אלץ פֿון אזעלכע אַרבעטער-עלטערן,
ווי איזיאָ. איזיאָ האָט אָף דער פֿאַבריק געהאַט צווישן די קינדער

זייער פיל כאוויירים. נאָר איין כאווער איז בא אים געווען טייל-
ערער פֿון אלע כאוויירים — דאָס איז געווען מוישקע.
מוישקע איז געווען מיט א יאָר עלטער פֿאַר איזיאן, אבער
אַף דער פֿאַבריק איז ער אָנגעקומען מיט צוויי יאָר פֿריער פֿאַר אים.
ער האָט געקלעפט באנדאראקעס אָף די פעקלעך פֿאַפּיראַסן.
מוישקע איז בא די קינדער געווען דער „עלטערער“. אלע
פֿלעגן אים פֿאַלגן.

אַבער מוישקען האָבן ליב געהאַט אויך די עלטערע כאוויירים.
אַפֿילע שלוימקע, וואָס איז שוין עטלעכע מאָל געווען אַרעסטירט,
און פֿאַר וועלכן אַפֿילע דער אַלטער באלעבאָז אליין פֿלעגט מוי-
רע האָבן, אָט דערדאָזיקער שלוימקע פֿלעגט אויך גאַנץ אָפֿט אַ רוף
טאָן צו זיך מוישקען און פֿלעגט מיט אים לאנג-לאנג וועגן עפעס
ריידן, און אזוי כאוועריש ריידן, ווי מיט אַ גרויסן.
מוישקע פֿלעגט גאַנץ אָפֿט קומען אָף דער פֿאַבריק אַ „געפֿאַך-
טער“... ער פֿלעגט יעמלט גיין שטיל. געלאָסן, קיים וואָס ער
פֿלעגט זיך באַוועגן.

אַלע אַרבעטער האָבן שוין געהאַט דעם סימען: גייט מוישקע
שטיל, געלאָסן—הייסט דאָס, אַז היינט וועט שוין אָף דער פֿאַבריק
זיין א פּראָקלאַמאַציע, וועט מען זיך שוין דערוויסן גיין.
אַז מען פֿלעגט אָנהויבן אַרבעטן, פֿלעגט מוישקע זיך פֿאַר-
שטעקן אין א ווינקעלע, פֿלעגט פֿאַנאַנדערבינדן די פּראָקלאַמאַ-
ציעס און פֿלעגט זיי צולייגן יעדן אַרבעטער אָף זיין אָרט.
די אַרבעטער האָבן ליב געהאַט מוישקען, שלוימקע האָט ליב-
געהאַט מוישקען און איזיא האָט אים אויך ליב געהאַט.
האָבן זיך אָט די צוויי כאוויירים, מוישקע און איזיא, געלעבט
צווישן זיך זייער גוט.

איינמאָל, פֿאַרגאַכט, אז די אַרבעט איז שוין קימאַט געווען
פֿאַרענדיקט, האָט מוישקע א ווינק געטאָן איזיאן.
— היינט וועלן מיר גיין אָף דער בירושע.

די יונגע כעוורע פֿלעגט מען אָף דער בירושע ניט שטאַרק לאָזן
גיין, אָן מוישקעס דערלויבעניש פֿלעגט מען אָף דער בירושע ניט

טאָרן ארוֹפֿקומען, ווייל גאַנץ אָפֿט פֿלעגן קאזאקן אנפֿאַלן אָף דער
בירושע און פֿלעגן. שלאָגן מיט נאַהאַיקעס. עלטערע אַרבעטער
פֿלעגן קענען פֿאַרטיידיקן זיך, אָבער יונגע, קימאט קינדער — זיי
פֿלעגן אָפֿט פֿאַלן אַ קאַרבן פֿון די צובושעוועטע קאזאקן.
אָבער די קינדער פֿלעגט זיך זייער וועלן זיין וווּ די גרוי-
סע, סיפֿלעגט זיך זייער אָפֿט טרעפֿן, אַז זיי פֿלעגן קימען אָף דער
בירושע אַלצין. די עלטערע פֿלעגן פֿראַטעסטירן, ביז עס איז
איינגעשטעלט געוואָרן אַ דיסציפּלין: אָן דער דערלויבעניש פֿון
דעם „אַנפֿירער“, טאָר קיין איין יוגנטלעכער ניט גיין אָף דער
בירושע.

איז טאָקע באַ איזיאַן געווען אַ גרויסע סימכע: היינט וועט
ער זיין אָף דער בירושע.
— איך אליין דאַרף קימען, האָט געפֿרעגט איזיאַ באַ
מוישקען?

— דו קלייבֿ צו צו זיך אַ דריי-פֿיר יאַטעס, אָבער קרעפֿטיג-
קע, וואָס וועלן קענען אויסהאַלטן.
— עפֿשער וועט מען קענען וויסן, צוליב וואס גייען מיר
היינט אָף דער בירושע?
— קלייבֿ צונויף די יאַטעס...

און אַז מוישקע האט געזאָגט, איז געווען הייליק. אין פֿינף
מינוט אַרום זיינען זיי שוין געשטאַנען אין אַ ווינקעלע פֿון פֿאַ-
בריק, דאָרט, וווּ עס שטייען אָנגעוואָרפֿן די צובראַכענע קע-
סטלעך.

מוישקע איז געזעסן אָף אַ צובראַכענער קעסטל, די היטל
אָנגערוקט, די אויגן פֿאַרוואָרפֿן אפֿן הימל.
— איז אָט, כעוורע, היינט שטייט אונדז פֿאַר אַ גרויסע
שטיק ארבעט. ווער עס וועט זיך אויסצייכענען אין דער אַרבעט,
דער וועט קענען אַלע טאָג גיין אָף דער בירושע.
אַלע זיינען מיטאַמאָל שטיל געוואָרן, אַקוראַט וווּ די הער-
צער וואָלטן זיך אָפּגעשטעלט באַ אַלעמען.
— אפֿן בירושע האָט זיך איינגענאָדזעט אַ שפּיאַן.

— א שפיאָן?
— יאָ, א שפיאָן.
— קען מען דאָך אים אריינלאָזן אַ מעסער אין זייט, האט ארויסגעוואָגט איזיא.

— אַז מע וועט באַ דיר פֿרעגן, וועסטו דאָן זאָגן.
איזיא האט אַראָפּגעלאָזן דעם קאַפּ אַ פֿאַרשעמטער.
— אף דער בירושע טאָר מען אים גאָרניט נײַט טאָן. אַז ניט וועלן די צאַרישע הײַנט גאָך מיט מער קראַפֿט אָנפֿאַלן אַף דער בירושע. איז אָט האט מען היינט באַשלאָסן, אַז איינער פֿון די כאַוויירים זאָל אַראָפּ פֿון דער בירושע, קלוימערשט, ווי ער גייט אַף אַ פֿאַרוואַמלונג, וועט דאָך דער שפּיק זיך אַ לאַז טאָן גאָך אים, וועלן מיר אים אין אַ ווינקעלע ערגעץ דאַרפֿן דערווערגן. אַלע זאָלן מיך פֿאַלגן. אַלע זאָלן זיך אונטערגעבן מיין יעדע פֿאַראַרדענונג.
— גוט.

אַלע האבן זיך אָנגעשטרענגט. עס איז אַדורך איבערן לייב אַן אנגענעמענער שוידער.

— אָבער, כאַוויירים, האט געזאָגט מוישקע, טאַמער וועט מען וועמען עס איז פֿון אונדז פֿאַקן, זאָלט איר וויסן, אַז מע דאַרף זיך האַלטן ווי העלדן.

— נו, דאָס וועלן מיר שוין זען...

אַלע קינדער האָבן ניט גאָר מוירע געהאַט, גאָר זיי האבן, פֿאַרקערט, געוואַרט אַזאַ מאַמענט, ווען זיי וועלן קענען דערווייזן, אַז זיי זיינען ארבעטער, אַז זיי זיינען שוין גײַט קיין קינדער.
— נו, און איצט צו דער ארבעט.

אַלע זיינען זיך צוגאַנגען. מוישקע האט אַ שלעפּ געטאָן איזיאן פֿאַרן האַנט.

— קויף אַ פעקעלע שמעקטאַבאַק. זאָל זיין אין קעשענע.

— אף וואָס?

— פֿרעג ניט, איך וועל דיר שפעטער דערקלערן.

דער טאָג איז שוין לאַנג אוועק ערגעץ ווייט הינטערן שטאָט,
און אין די אלייען פֿון שטאָט-גאַרטן האט זיך שוין גענומען
אַריינקלייבן די טונקל-בלאָע לופֿט פֿון זומערדיקן אָוונט. אָף דער
בירושע איז געווען פֿול. צווישן אַלעמען איז אומגעגאַנגען
שלויםקע, אַ הויכער, אַ פֿעסט-געבויטער, פֿלעגט צוגיין דאָס צו
איין קופֿקעלע, דאס צו דער צווייטער, פֿלעגט עפעס זאָגן, פֿלעגט
עפעס פֿרעגן...

ניט ווייט פֿון בירושע, אָף דער צווייטער זייט גאָס, איז גע-
שטאַנען עפעס אַ פֿאַצעטל, אַן אויסגעפּויצטער אין אַ מאָדערנער
פּאַלאַץ, מיט אַ מאָדנער שליאָפּע... ער האט געקוקט אָף דער
בירושע, געקוקט אָף שלוימקען.

מױשקע איז אויך געקומען אָף דער בירושע. באַלד נאָך אים
איז געקומען איזיא.

איזיא איז דעם ערשטן מאָל געגאַנגען אָף אַזאַ פֿאַראַנטוואָרט-
לעכער אַרבעט. אים איז געווען אנגענעם, אָבער ער האט אויך
מירע געהאַט. ניט פֿאַר פּאָליציי האט ער מירע געהאַט. זינט
ער האָט געזען פּאָליציי באַ זיך אין שטוב, ווען מע האט אַרעס-
טירט זיין ברודער, זינט זיי האבן זיין ברודער געשלאַגן מאַקעס-
רעצעך, אַווי, או ער איז געשטאַרבן אין שפּיטאַל, פֿון דעמלט
אַן האט ער פֿאַר פּאָליציי קיין מירע ניט. פֿאַרקערט, יעדן מאָל,
וואָס ער דערזעט פֿונווייטן אַ פּאָליציימאַן, צינדן זיך אין אים
אַן די בלוטן, עס דערוועקט זיך אין אים אַ גוואַלדיקע סינע צו
דער פּאָליציי, צו שפּיקעס, צו דער גאַנצער בלוטיקער פֿרײַ צײַ-
ש ער אַרדענונג, וואָס הייסט — זעלבסטהערשונג.

ער האט מירע פֿאַר אַן אַנדער זאָך. ער האט מירע, ער
זאָל ערגעץ וווּ ניט מאַכן קיין פֿעלער.

איזיא איז געשטאַנען לעבן אַ בוים, ווי עס איז געווען אָפּ-
גערעט און האָט געקוקט אָף דעם שפּיק. דער שפּיק איז געווען
אַ דיקער, אַ פֿולניקער, ווי אַ פֿעסעלע מיט אַ גאַלדענער קייט
אָף דער דיקער ברוסט. איזיא האָט זיך דערמאַנט אָף סאַשעס
טאַטן, וואָס איז נאָכגעלאָפֿן נאָך אים, ווען ער ער האָט געקוקט

אין פֿענצטער, און אין איזיאן האבן זיך נאָך מער אָנגעצונדן די בלוטן. ער איז געשטאנען אַן אָנגעגרייטער אויסצופֿילן יעדע היסכאיוועס, וואָס עס וועט אָף אים ארופֿלייגן זיין אָנפֿירער מוישקע.

דערווייל איז שוין געוואָרן גאָר פֿינצטער. עס האָבן זיך אָנגעצונדן די עלעקטרישע פֿאָנארן. די בירזשע איז געוואָרן פֿול. עס זיינען אויך געקומען די יוגנטלעכע. מוישקע איז צוגעגאַנגען צו די יוגנטלעכע און האָט געגעבן אַ פֿאַראָרדענונג.

— צוגייט זיך, שטעלט זיך אָף די ווינקלעך פֿון ווילנער גאַס, אַפֿן צווייטן קוואַרטאל. יעדערער זאָל האָבן אין קעשענע צו צוויי שטיינער. און אָף דער ערד זאָל אויך זיין צו עטלעכע שטיינער, און דו, איזיא, קום מיט מיר. זיי זיינען אַוועק.

— דו גיי הינטן. באלד וועט שלוימקע אַוועק פֿון בירזשע. גיכער פֿאַר אלץ וועט נאָך אים אַוועק דער שפּיק. אַפֿן ראָג פֿון ווילנער גאַס וועל איך אים פֿאַרלויפֿן דעם וועג און וועל אים אונטערשטעלן אַ פֿיסל. וועט ער פֿאַלן איז אַוואַדע גוט. וועט ער ניט פֿאַלן, זאָלסטו צולויפֿן צו אים און אריינשיטן אים אין די אויגן אריין דיין פעקל שמעק-טאַבאַק. און נאָכדעם וועלן אונדזערע יאַטעס דעקן אים מיט שטיינער.

באלד איז שלוימקע אַראָפֿ פֿון בירזשע. ער איז אַוועק אָן-בערן טראַטוואַר פֿון ווילנער גאַס.

און, אקוראַט, ווי זיי וואָלטן צווישן זיך אָפּגערעט, איז דער שפּיק אַוועק נאָך אים.

אַפֿן ראָג פֿון ווילנער גאַס איז מוישקע געשטאנען און גע-וואַרט אָף שלוימקען און דעם שפּיק. ווי נאָר שלוימקע איז דורכגע-גאַנגען און האָט פֿאַרקערט אין אַ צווייטער גאַס, האָט זיך מוישקע אַראָפּגעריסן פֿון זיין אָרט, איז אומבאמערקטערהייט אונטערגע-לאָפֿן צום שפּיק אַזוי, אַז דער שפּיק האָט זיך פֿאַרטשעפעט אָן זיין פֿוס. דער שפּיק האָט זיך אַ דריי געטאַן. האָט זיך עטלעכע מאָל אַ וואַקל געטאַן און איז ניט געפֿאַלן.

— יאסן צי דער ארבעט!
— און פֿיר יאסן האבן גענומען דעקן מיט שטיינער.

— צום טייוול, וואָס דרייסטו זיך אונטער די פֿיס! איך דרלי
דיר אַראָפּ דעם קאַפּ.

— וואָס? דיר געפֿעלט נישט, שפּיק, איז אונטערגעפֿלויגן איזיא
און האָט אים אַריינגעליאפּעט אין פּאָנים אריין אַ גאַנצן הויפּן
שמעקטאַבאַק.

— אי! האָט ער אַ געשריי געטאָן, קאנאליע! אין דר'ערד
זאָלט איר גיין. ער האָט אַרויסגענומען פֿון קעשענע אַ פֿייפֿל
און האָט שוין געוואָלט אָנהויבן צו פֿייפֿן, עס זאָלן זיך צונויפֿ-
לויפֿן גאראַדאָויעס, נאָר מוישקע האָט געגעבן אַ געשריי:
— יאטן צו דער אַרבעט.

און פֿיר יאטן האָבן זיך אָפּגעריסן פֿון זייערע ערטער, זיינען
צוגעלאָפֿן צום שפּיק און האָבן אים גענומען דעקן מיט שטיי-
נער.

— נא, שפּיק, וועסט ווייטער וויסן, ווי נאָכצושפּירן אונדזע-
רע יאטן.

— פֿאַרקויפֿטע נעשאַמע!

— פֿאַרשוואַלענער כאַזער!

— נא! נא! נא!

אף מאַרגן איז אַף דער פֿאַבריק געווען לעבעדיק. די עלטע-
רע אַרבעטער האָבן לאכנדיק דערציילט, ווי זיי האָבן פֿון ווייטן
פֿון דער בירזשע געזען, ווי דער שפּיק האָט זיך געוואַלגערט
אַף דער גאַס, און די יונגע כעוורע האָבן אים געדעקט מיט שטיי-
נער.

פֿון דאָן אָן איז שוין איזיא און זיינע איבעריקע כאַוויירים
געווען אַף דער בירזשע ווי אייגענע מענטשן.

א י נ ה א ל ט

זייט							
3	.	.	.	.	.	.	אין דעם בלאָען קעסטלע
19	.	.	.	.	.	.	א פֿאַרשטערטער יאָנטעו
35	.	.	.	.	.	.	א פֿעקלע שזעקטאָבאָק

